

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Саугъэтыр агъэцэкIэжыыгъ

Афганистан щыфэхыгъэхэм ясаугъэтэу Мыекъуапэ дэтыр загъэуцугъэр илъэс 20-м къехъугъ. А уахътэм къыклоцI ар ежъ «афганцэхэм» акIуачIэ къызэрихъу агъэцэкIэжыыщтыгъ, 2003-рэ илъэсыр ары аужырэу ащ фэдэ IофшIэнхэр зырашылIэгъагъэхэр. Джы мыгъэ «ДзэкIолIым ипсынэкIэчъ» АР-м и Президент илэпылэгъукIэ зэтырагъэпсыхъажыыгъ.

Саугъэтэу агъэцэкIэжыыгъэр тыгъуасэ торжественнэ зэхыхъэкIэ къызэIуахыжыыгъ. Ащ хэлэжыагъ АР-м и Президентэу ТхьакIушынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, Правительствэм хэтхэр, Къэралыгъо Советым — Хасэм и депутатхэр, заом и ветеранхэр, нэмыкIхэр. Зэхыхъэр къызэIуахыгъ ыкIи зэришагъ афган заом и ветеранхэм я Адыгэ республикэ координационнэ совет итхьаматэу Мырзэ Джамбэч. Шыхъужыу саугъэтыр зыфагъэуцугъэхэм яфэшъуашэм тэтэу ар гъэпсыгъэн зэрэфаем илъэсыбэм къаклоцI республикэм ипащэхэм апэрэу анаIэ къызэрэты-

радзагъэр, игъэцэкIэжыын пэлухъашт ахъшэр къызэрэпIушпыгъэр ащ ипэублэ псалъэ къыхигъэщыгъ, «тхьашъуегъэпсэу» къарилуагъ.

— Мы саугъэтыр афган заом хэкIодагъэхэм яшIэжъ зышагъэлъэпIэрэ чIыпIэ ветеранхэмкIэ зэрэхъугъэм имызакъоу, зэкIэ къалэм щыпсэухэрэмкIэ мэхъэнэ ин зиIэ чIыпIэ Iоми ухъукоштэп, — къылуагъ ТхьакIушынэ Аслъан зэхыхъэм къызышIэгущыIэм. — «Афганцэхэм» яорганизацие хэткIэлэ чанхэр, лъэшэу тышъуфэраз. Непэрэ ныбжыкIэхэмкIэ шъоры щысэтэхыпIэ шъхьалэ, егъэджэкIошхо хъурэр. Афган заом хэкIодагъэхэм яшIэжъ орэмыкIоды, зэ-

кIэ ащ щызэуагъэхэм щытхъур шъуадэжъ!

Афганистан ыкIи нэмыкI чIыпIэ «пшъырхэм» ащыкIогъэ заохэм яветеранхэм ацIэкIэ саугъэтым игъэцэкIэжыын зилахышлу хэзышIыхъагъэхэм «тхьашъуегъэпсэу» къарилуагъ дзэкIолI-интернационалистэу, координационнэ советым хэтэу Сергей Бельбушевым. Саугъэтым рашылIэгъэ Iофхэм къахэлэжыагъ ООО-у «Асфальт-сервис» зыфиIорэр, унэе предпринимательхэр. Ахэм афган заом и ветеранхэм я Адыгэ республикэ координационнэ совет афигъэшъошгъэ медальхэмрэ щытхъу тхыльхэмрэ Мырзэ Джамбэч зэхыхъэм къышаритыжыыгъэх.

Псэзүмэ ауж Афганистан щыфэхыгъэхэм къэрэуэгъоигъэхэр зы такыкырэ афэшъыгуагъэх, саугъэтым къэгъагъэхэр кIэралъхъагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А.Гусевым къытырихыгъ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу шлуагъэ къытэу культурэм зэрэщылажыэрэм, Теуцожь районым культурэмрэ киномеркIэ игъэлорышIапIэ иIофшIэн ышъхъэкIэ илахышхо зэрэхишIыхъэрэм ыкIи ыныбжъ илъэс 50 зэрэхъурэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль фагъэшъошагъ НапцIэкъо Руслъан Хъазрэт ыкъом, муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» иадминистрације культурэмрэ киномеркIэ игъэлорышIапIэ ипащэ.

КIэлэеджакIохэм языгъэпсэфыгъо зэрэзэхашэрэр

Теуцожь районым иеджэпIэ 17-мэ 2009 — 2010-рэ илъэс еджэгъоу къыззтынэкIыгъэм нэбгырэ 1827-рэ ащеджагъ. Мы лъэхъаным ахэм языгъэпсэфыгъо уахътэ зэрифэшъуашэу зэхэщэгъэным, ащ дакIоу шъэожъыехэм ыкIи пшъэшъэжъыехэм апкышъол гъэпытэгъэным, япсауныгъэ къэухъумэгъэным афэгъэхыгъэ Iофыгъохэр шэпхъэ гъэнэфагъэхэм атэтэу зэрифэшъуашэу зэшлуахых.

Ащ фэшыхъатых мы IофыгъомкIэ ашIэхэрэр зэдгъашIэмэ тшIоигъоу район администрацием гъэсэнэгъэмкIэ игъэлорышIапIэ илэшъхъэтэтэу Ереджыбэкъо Адамэ тызеуалIэм къытфилотагъэхэр. Ащ тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, гурыт еджэпIиймэ ныбжыкIэхэм япсауныгъэ зыпкъ зыщырагъэуцожъыщт ыкIи апкышъолхэр мэфэ реным зышагъэпытэщтхэ гъэмэфэ гъэпсэфыпIэ лагерыхэр ащызэхашэгъагъэх. Ахэм еджэкIо 570-мэ мэфэ 18-м къыклоцI зашагъэпсэфыгъ. А пчыагъэр зэкIэ еджапIэхэм ащеджагъэхэм азышчанэм къехъу.

(ИкIэух я 2-рэ нэкIубгъом ит).

КІэлэеджакІохэм языгъэпсэфыгъо

зэрэзэхашцэрэр

(ИкІэух. Апэрэ нэкІубгъом кыщичежъ).

Анахыбэу а лагерхэм ащылагъэхэр зигъот мэкІэ унагъохэм къарыкІыр кІэлэцІыкІухэр арых. Ахэр нэгъыри 147-рэ хъуштыгъэх. Унэгъо Іужьухэм къарыкІыхэрэр нэгъырэ 36-рэ хъуштыгъэх. КІэлэцІыкІу ибэху 16 ахэтыгъ.

Анахь кІэлабэ кызэкІуалІэ-щтыгъэр Хьабэху Заремэ зипэщэ гурыт еджапІэм шызэхашцэгъэгъэ гъэмфэ зыгъэпсэфыпІэ лагеры ары. Мыщ мэфэ 18-м кыкІоцІ еджэкІо цыкІу нэгъыришгъэм апкышгъол шагъэпытагъ. Делэкъо Маринэ зидиректор Очэпшые гурыт еджапІэм нэгъыришгъэм, Жэнэ Нурыет зипэщэ Лъэустэнхъэблэ еджапІэм ныбжыкІэ 80-мэ защагъэпсэфыгъ. Аскъэлэе, Нэчэрэзые, Гъобэкъое, Джджхъэблэ, Нэшъукъое лагерхэм нэгъырэ 50 зырызмэ ягъэпсэфыгъо уахытэ дэгъоу ащызэхэщэгъагъ.

ШхапІэхэр еІоІапІэ имыІэу зэтгэгъэсхыгъагъэх. Ащ фэшІ район администрацием сомэ мин 200 фэдиз къафитІупшыгъагъ. ГъомыІгъэхъэзфэшъафэу афамыгъэхъазырыгъэр шыагъэп. Ахэр язгыткІэ дэгъугъэх, игъоми агъашхэщтыгъэх.

КІэлэцІыкІухэм ягъэпсэфыгъо уахытэ тэрэзэу, план гъэнэфагъэм тетэу зэхэщэгъэным нэгъыри 162-рэ фэгъэзэгъагъ. Ахэм ащыщэу 106-р егъэджэн-пІуныгъэм, 8-р медицинэм апылтыгъэх, 19-р мастерыгъэх, слесарыгъэх, электрикыгъэх. Лагерым зыщызыгъэпсэфхэрэм афэгъэзагъэхэм ахэтыгъэх психологхэр, спорткомитетым иІофышІэхэр, нэмыкІхэр.

— Шъхъадж программэ гъэнэфагъэм тетэу Іоф ышІэ-щтыгъ, — еІо Ерэджыбэкъо Адамэ. — Сэри сиІофшІэгъухэри ренэу тахэтыгъ, лагерхэм зыпкы итэу, зерифэшъуашэу Іоф ягъэшІэгъэнымкІэ хэти ипшгъэрылхэр зэригъэцакІэрэр зэдгъашІэщтыгъ, зыщыкІагъэм ІэпыІэгъу тыфэхъуштыгъ. Джау-щтэу мыхъо-мышІэ Іоф шымыІэу гъэмфэ зыгъэпсэфыпІэ лагерхэм Іоф ядгъэшІагъ. Ау тикІэлэеджакІохэм языгъэпсэфыгъо уахытэ ащ шыухыгъэ хъугъэп. Ахэр еджапІэхэм ачІэхъажыфэхэ джыри мазэрэ ныкбэрэ шыІ. Арышгъ, джыри ахэм языгъэпсэфын лъэкІуатэ.

Ерэджыбэкъо Адамэ кызэр-рэтфилотагъэмкІэ, соцстрахым ипутевкэхэмкІэ кІэлэеджэкІо 200 фэдизмэ хы ШыуцІэ Іушъом аІут лагерхэм защагъэпсэфышгъ, Кавминводым исанаториэху Ессентуки, Пятигорс-

кэ, нэмыкІхэм адэтхэм япсауныгъэ зыпкы ащырагъэуцожышгъ. ЫпэкІэ кызэрэщытІуагъэу, ахэм агъэкІощтхэр кыхахыгъэ зыхъукІэ, апэу анаІэ зытырагъэтышгъэр зигъот мэкІэ ыкІи унэгъо Іужьухэм къарыкІыхэрэр арых. Джащ фэдэу Мыекъопэ ыкІи Тэхъутэмыкъое районхэм ащыІэ зыгъэпсэфыпІэхэми кІэлэеджакІохэр арагъэщышгъ.

Районым икыуаджэху Гъобэкъуае, Аскъэлае, Пэнэжыкыуае, Лъэустэнхъаблэ искусствэннэ гъэпсыкІэ зилэ футбол ешІапІэхэр адэтых. Спортым илъэныкъо зэфэшъафхэм уазыпылтышгъ площадкэхэр адэтых Джджхъаблэ, Очэпшыи, Нэчэрэзыи, нэмыкІхэми. Ахэми мэфэ реным ащычэ-фыгъу, тренерхэм зэнэкъокъу зэфэшъафхэр ащызэхашцэх.

Гурыт еджапІэ пэпчэ кІэлэеджэкІо бригадэхэр шызэхэ-щагъэх. Ахэм ахагъэхъагъэх апшгъэр классхэм ащеджэрэ шгъэожыехэмрэ пшгъэшгъэжыехэмрэ. Ахэм кІэлэгъаджэхэр, ны-тыхэр акІыгъуху еджапІэхэр ыпкІэ хэлгъэу илъэсыкІэ еджэгъум фагъэхъазырых. ЛэжапкІэр кызытышгъэр цыфхэм ІофшІэн къафэгъотыгъэным и Гупчэу Бэгъушгъэ Хылымэ зипашэр ары.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Автомобильхэм нахыбэрэ кыакІэнэ

Машио кэмыгъэхъуэнымкІэ АР-м и Къэралыгъо кыулыкъу зэрэцагъэуэфыгъэмкІэ, автомобильнэ транспортным машио кызэрэщыгъуэр нахыбэ хъугъэ. Мафэхэр зэрэфэбэ дэдэхэм ар яхыгъ.

2010-рэ илъэсым пыкІыгъэ илъэсныкыом гъогогъу 18 автотранспортым машио кыкІэнагъ, сомэ миллиони 2-м еху цыфхэм зэрар кыафыхыгъ. ИкІыгъэ илъэсым ащ фэдэ иуахытэ машиом гъогогъу 16-рэ зыкыиштэгъагъ ыкІи транспортыр зиехэм сомэ миллионрэ мин 600-рэ зэрар кыафыхыгъ.

— Автотранспортым кыкІэнэныр нахыбэрэмкІэ кызыхэкІырэр электропроводкэр тэрэзэу зэрэппымышІагъэр ары, — еІо машио кэмыгъэхъуэнымкІэ къэралыгъо инспектор шхъалэм игуадзэу Сергей Соловьевым. — Ащ нэмыкІэу, механизмэхэр ыкІи зэпышІапІэхэр зэрэмытэрэхэми машио кыахэкІэу мэхъу. НахыбэрэмкІэ транспортным машио кызыкІанэрэр гъэмфэу уахытэр ары. ГъэрэкІо илъэсныкыом кэхъугъэ машиом ызыныкыо бэдзэогъу мазэм тефагъ.

Зэхэфын-зэгъэпшгъэн Іофэу машиор кэмыгъэхъуэнымкІэ кыулыкъум иІофышІэхэм зэшІуахыгъэхэм кызырагъэ-лъагъорэмкІэ, машиор кэхъу-

ныр шыкІэгъишгъэ япхыгъ: двигателыр кызыгъэучылырэ системэр мытэрэмэ, электропроводкэр тэрэзэу зэпымышІагъэмэ ыкІи гъэстыныпхэр тэрэзэу кэмыкІуалІэмэ арых.

Мы мафэхэр зэрэжоркхэм кыыхэкІэу двигателыр кызыгъэучылырэ системэм зэпымыоу бэрэ Іоф ышІэн фаеу мэхъу. Ау капот чІэгъэу фэбэшхо зычІэтым системэм такыкы 5 — 10 нахыбэрэ Іоф шишІэн ыльтэкІырэп. Зизэрар кыа-кІорэмэ ари ащыщ. Машиор нахь псынклэу кыкІэнэшт двигателыр кызыгъэучылырэ системэм хэт жыфэу радиаторыр кызыгъэучылырэм Іоф ышІэзэ, водителем двигателыр ыгъэкІуасэу заживани-ем иІункыбзз кырихыгъ. Ащ фэдэ зыхъукІэ жыфым излектродвигатель нахыбэрэ Іоф ешІэшгъ, мэлпыты ыкІи кыкІэнэ.

Гъэстыныпхэр зэрыкІорэмэ шыуафэсакъ. Ахэм кыакІэчъэу шыугуцэфагъэмэ, псынклэу яжъугъэгъэцкІэжъ е зэбляжъугъэху.

Сурэтым итыр: Соловьев Сергей.

МВД-м къеты

Бэдзэогъум и 5-м кыщичегъэжыагъэу и 12-м нэс Адыгэ РеспубликэмкІэ МВД-м бэдджэшІэгъы 176-рэ цагъэуэфыгъ. Ахэм ахэтых тыгъон, хъункІэн, цыфхэр агъэпІагъэху, наркотикхэр хэбзэнчъэу ащагъэху, экономикэм ылтэныкыокІэ ыкІи нэмыкІ бэдджэшІагъэхэр.

Адыгем игъогъэм хъугъэ-шІэгъэ 11 къатехъухъагъ, ахэм нэгъыри 4 ахэкІодагъ, нэгъырэ 11-мэ шгъобжхэр хахыгъэх. Водитель 60 ешгъагъэу машинэр зэрафэу кыабытыгъ.

Бэдзэогъум и 8-р шІулгъэум ыкІи зэфэшъыпкыныгъэм я Мафэу Урысыем шыагъэуэфыкІыгъ. Ащ тефэу МВД-м и ГИБДД и ГъэІорышІапІэ иІофышІэхэм гъогухэр шынгъончъэнхэм ехылаагъэу Іофтхъабзэ зэхашцэгъагъ. Аварием хэфагъэху, ахэм улагъэхэр ащытешагъэ хъугъэх фэдэу гъэпсыгъэху ныбжыкІэхэр ащ хэлэжыагъэх. Гъогум шысакыныху водителыхэми лъэсрыкІохэми кыаджагъэх, листовкэхэр агошыгъэх. Ахэр организациеу «Гвардие ныбжыкІэ» зыфилорэм иактивистхэр арыгъэх. А мафэм зэкІэмкІи листовкэ 2000 ныбжыкІэхэм агошыгъ. Пшгъэрылгъ шхъалэу ялагъэр гъогур шынгъончъэныр лъэсрыкІохэми авто-мобилистхэми зэралтыгъгъэр зэкІэми агурагъэІоныр ары.

БэдджэшІагъэ зыдызэрэхъэгъэ цыфыр а Іофыр псынклэу зэхэфыгъэным ежэ. Ау, гухэкІ нахь мышІэми, бэдджэшІэгъэ пстэури зэхэфыгъэ хъурэп. Арэу шытми, уахытэ тешІагъэу ахэр кычІэщыжху бэрэ кыыхэкІы. Ащ фэдэу икІыгъэ тхъамафэм МВД-м иІофышІэхэм кыабытыгъ 2009-рэ илъэсым итыгъэгъазэ автомобилэу ВА3-2107-м ит автомагнитолэр ыкІи нэмыкІ Іэмэ-псымэхэр кызытыгъукІыгъэр. Ар Мыекъуапэ щэпсэу, илъэс 33-рэ ыныбжэ. Ащ нэмыкІэуи кыабытыгъ илъэс 50 зыныбжэ хъулыфгыгъэу Мыекъуапэ шыщыр. Мы илъэсым имэлылфгъэу мазэ Мыекъопэ кэлэ сымэдджэщым дэжэ щыт автомобилым ащ осэшхо зилэ магнитолэ кырихыгъ.

Шгъуджэн районымкІэ ОВД-м иІофышІэхэм бэдзэогъум и 7-м ХъапакІэм икыутыр шыщ бзылфгыгъэ кыафытеуагъ ыкІи ишагу Іут машинэу «Таврия» зыфилорэр зэрэІуафыгъэр къариІуагъ. Псынклэе бэдджэшІэхэр кыабытыгъэх. Ахэр кыутырэу Кировым шыпсэурэ хъулыфгыгъэу илъэс 53-рэ зыныбжымыр эжэ ХъэпакІэм икыутыр шыщ кІалэу илъэс 29-рэ зыныбжымыр арых. Автомо-билыр зиет ратыжыгъ.

Автомобилыр нахь дэгъу къэс ащ ищынэгъончъагъэ хэхъо. Ау тэрэзэу шымыт автомобилыр сыд фэдизэу шынгъончъэу шытми, кызуухъумэн плъэкІырэп. Ащ фэдэу бэдзэогъум и 5-м МыекъуапэкІэ ОВД-м иІофышІэхэм кыабытыгъ илъэс 30 зыныбжэ кІалэу Мыекъуапэ шыпсэурэр. Ащ шылэ мазэм автомобилэу «ВАЗ-2101»-у цагум дэтым ипчъэ Іуитхыи, автомагнитолэ лъапІэр кырихыгъ. А пстэумкІи уголовнэ Іофхэр кызыІахыгъэх.

ГАЗЫР

Чыфабэ зытелхэр ахэтых

Тызыхэт илъэсым ибэдзэогъу и 1-м ехъуІэу Адыгем цунэ-коммунальнэ комплекс хэхэрэ предприятие-хэм чІыопсым кытырэ газэу агъэфедагъэм ыуасэ тыгъэнымкІэ чІыфэу ателгыр сомэ миллиони 156-м нэсыгъ, нэмыкІэу кэпІон хъумэ, чІыфэу ателгыгъэм илъэсыр кызыхъагъэм кыщыцублагъэу джыри сомэ миллион 43-рэ е процент 37,7-рэ хагъэхъуагъ.

ЗиІофхэр гумэкІыгъом нэсыгъэхэм ащыщ Кошхъэблэ районыр. ЖКХ-м ипредприя-тиеху ащ итхэм чІыфэу ателгыгъэр сомэ миллиони 3,9-кІэ нахыбэ хъугъэ.

ООО-у «Адыгрегионга-зым» ыкІи ОАО-у «Адыгга-зым» ягенеральнэ директорэу Сергей Колесниченко кэм рес-публикэм икыэлэ ыкІи ирай-он муниципальнэ образовани-ехэм япашцэхэм зэдэгущыІэ-гъухэр мэкъуогъум адыри-лагъэх, джащ фэдэу ЖКХ-м ипредприятиехэм япашцэхэм зэлукІэгъухэр адешІых. А зэлукІэгъухэм чІыфэхэр кы-зэратыжышгъэх шыкІэхэм ащатегущыІэх.

А темэм ехылІэгъагъ Адыгкьэлэ и МУП-у «Ком-мунальщик» зыфилорэм, Джджэ муниципальнэ пред-приятиеу «Жилкомсервис» зыцІэм япашцэхэм зэлукІэгъоу адишІыгъагъэр. МУП-у «Ком-мунальщикым» ипашэ зыІо-кІэм, чІыфэхэр кызырраты-жышгъэх игуафиг ехылІэгъэ зэзэгъыныгъэм зэдыкІэ-тхагъэх.

Газэу агъэфедагъэм ыуасэ кызырратырэр зэрэзэхэщэгъэ шыкІэм предприятием ипа-щэ ІофшІэкІэ амалэу иІэхэр зыфэдэхэр кыегъэлыагъ. Ащ-кІэ шысэшІухэр кэпхыныхэ плъэкІышгъ. ГушыІэм пае, га-зэу агъэстыгъэм ыуасэ про-центи 100-м нэсэу кыаты

Тэхъутэмыкъое, Красногвар-дейскэ ыкІи Шгъуджэн район-хэм ащылэжхэрэ коммунальнэ предприятияеху ООО-у «Теп-лоэнерго», ООО-у «Стрелец», ООО-у «Зенит-2» зыфилорэхэм, МП-у ЖКХ-у «Красногвардей-ское», МП-у «Хатукайское» ыкІи МП-у «Жилкомсервис» зыцІэхэм. Процент 90-м ехъоу зипалгъэ кызыгъэ газыпкІэр кыаты Мыекъопэ районымкІэ ООО-у «Теплотехник» зыфи-лорэм, Теуцожь районым ЖКХ-мкІэ имуниципальнэ предпри-ятие ыкІи Джджэ районымкІэ муниципальнэ предприятияеу «Келермесское» зыфилорэм.

Арэу щыт нахь мышІэми, джырэ лъэхъэнэ кыныр ежэ-хэм яшІоигъоныгъэхэм ате-гъэпсыкІыгъэу кызыфэзгыгъэ-федэхэрэр коммунальнэ пред-приятиехэм ахэтых. Комму-никациехэр жъы зэрэхъугъэхэр, ЖКХ-м итарифхэр зэрэцІы-кІухэр, нэмыкІхэр ушгъагъэу ашІых, газэу агъэфедагъэм ыуасэ ипалгъэм кыатырэп, агъэ-стырэр нахыбэ ашІы.

Гъэстыныпхъэ шхъуантІэм игъэфедакІохэу газыпкІэр ипалгъэм ехъуллэу кызытыгъ-рэм зыпкы итэу газыр аІэкІэ-гъэхъэгъэным пае ООО-у «Адыгрегионгазым» уасэхэр игъом кызымытыхэрэр ыгъэп-щынэнхэ, афитІупшырэр нахь макІэ ышІын е арымгыгъу ыгъэ-псын фаеу мэхъу.

Илъэсыр кызыхъагъэм

кыщыцублагъэу Джджэ ыкІи Кошхъэблэ районхэм ЖКХ-мкІэ япредприятии 4-мэ газэу афатІупшырэр плІэгъо-гъоу нахь макІэ ашІын фаеу хъугъэ. Непэ ахэм газыр ара-тырэп. Предприятиехэм ада-шІыгъэ зэзэгъыныгъэхэр амыгъэцкІэжхъэ зыхъукІэ, гъэстыныпхэр афэмытІу-пшыгъэным шыкІэу пылгыр тапэкІи дгъэфедэшт. Ау ком-мунальнэ фэІо-фашІэхэр зыфагъэцкІэрэ унагъохэр ащ пае пщынэнху щытгъ, ана-хъу унэхэр кыагъэфабэху за-ублэрэ лъэхъаным. ООО-у «Адыгрегионгазым» ОАО-у «Адыгагазым» коммуналь-нэ предприятияехэм япашцэхэм кыаджэ чІыфэхэр кызыжы-гъэным иІоф агъэгъэрэзынэу ыкІи кымафэм зыфэгъэхъа-зырыгъэным епхыгъэ Іоф-шІэнхэм зэпыугъохэр афа-мышІынху. ГазыпкІэмкІэ чІыфэхэр зэтырагъаохэзэ, зифэІо-фашІэхэр агъэцкІэрэ цыфхэм яшІоигъоныгъэхэм агъэгумэкІыхэрэп. Компаниеу ООО-у «Адыгрегионгазым» республикэм икыалэхэм ыкІи ирайонхэм яадминистрацие-хэм япашцэхэр игъусэху газыпкІэр кыэтыжыгъэным еклІолІэкІэ гъэнэфагъэхэр кы-фагъотышгъ, ау унэхэм якъэгъэфэбэгъу пІалгъэ кы-зыщысышгъым емыжэху пстэу-ми чІыфэхэр кыатыжхэмэ, ежхэмкІи нахь фэдэ хъушгъ.

Александр ЯКОВЛЕВ.
ООО-у «Адыгрегионга-зым» ыкІи ОАО-у «Адыг-газым» ягенеральнэ ди-ректор цунчІэжыгъу.

ЛІХЪУСЭЖЬ
Хьаджэрэтыбый,
«Адыгэ макъ»
ижурналист.

ЮНЫГЪУ-2010-рэ

Псынкъу, чѣнагъэ фѣмышъоу лѣжыгъэр гутхыжъын!

Аужырѣ мѣфѣ ошлѣхѣу кы-
зѣлыкѣуагъэхѣм республикѣм
игубгъохѣм Юныгъошхом за-
щиушѣомбгъугъ. Мы лѣхъаным
чѣыгулѣжъхѣм акѣуачѣ зѣрахъы-
лагъэр бжыхъэ коцѣу кѣагъэкѣы-
гъэр чѣзнагъэ фѣмышъоу угъои-
жыгъѣу гъушъѣпѣ чѣыпѣхѣм
ягъѣкѣлѣжыгъѣныр ары.

Юныгъо мафѣхѣр зыщызѣлы-
кѣохѣрѣм зыкѣ ащыц Шѣуджѣн
районым щызѣхѣщѣгъэ агроком-
плексѣу «Шовгеновский» зыфи-
лорѣр. Мыщ хъэ гектар 270-у
кыщѣагъэкѣыгъэр мѣфѣ заулѣ-
кѣ Іуахыжыгъ, гектар тѣлы-
тѣу центнер 50 фѣдиз хъазыр
кырахыжы, пѣтѣумкѣи тонн
1400-м ехъу хъамѣ зѣтегъѣпсы-
хъагъѣу ялѣм кырагъѣолѣагъ.

Джы коц гектар 1058-у кѣа-
гъэкѣыгъѣм илѣхыжынын фѣгъѣ-
хыгъѣ амалѣбѣхѣр непѣ хъыз-
мѣтшѣлѣпѣм щызѣрахъѣх. «До-
ным» фѣдѣу комбайни 4-рѣ
Іѣкѣыб хѣгъѣгу кыщѣашыгъѣ
комбайнѣу «Джон Дир» зыфи-
лорѣм фѣдѣу зырѣ хъызмѣтшѣлѣ-
пѣм шагъѣфѣдѣх.

— Икѣыгъѣ илѣѣсым хъѣу
щыгъутхыжыгъѣм кѣитхыгъѣа-
гъѣм нахъыб мыгъѣ кѣѣтхы-
жыгъѣр, — елѣ хъызмѣтшѣлѣ-
пѣм иагронѣм шъхъалѣу Тѣхъу-
мѣ Айдемыр. — Ащкѣлѣ анахѣу
зишѣуагъѣ кѣѣкѣуагъѣр хъѣ чы-
лѣпхѣ лѣпкѣхѣу «зимур» ыкѣи
«романс» зыфилохѣрѣр зѣрѣд-
гъѣфѣдагъѣхѣр ары. Етѣлѣни кы-
дѣлытѣгъѣн фѣае зѣкѣлѣ агро-
техническѣ Іофтхъабзѣу ищы-
кѣлагъѣхѣр хъѣ хъасѣхѣм зѣрѣт-
шылѣлагъѣр. Бжыхъасѣу тѣла-
гъѣхѣм гектар тѣлытѣу мине-
ральнѣ чѣыгъѣшлѣу килограмми
150-м щѣгъѣжъагъѣу 180-м нѣс
аІѣкѣлѣдгъѣхъагъѣ. А Іофтшѣлѣныр

зѣшлѣотхыным ыпѣкѣлѣ къалѣу
Мыѣкѣуапѣ дѣт агрохимгупчѣм
спѣциалист кѣитщи, тѣхъасѣхѣм
язытѣт едгъѣуплѣѣкѣлѣгъѣ. Ащ
кыгъѣлѣгъѣуагъѣм тѣтѣу азот
зыхѣлѣ чѣыгъѣшлѣхѣу хъасѣ

Агроном шъхъалѣм кыѣуатѣ-
хѣрѣм кыбгѣурагъѣало ялѣжы-
гъѣ хъасѣхѣр гъѣбѣгъѣогъѣнхѣм
фѣгъѣхыгъѣ амал зѣфѣшъѣаф-
хѣу зѣрахъѣхѣрѣм шѣуагъѣ кы-
зѣратырѣр. Ахѣр зыфѣдѣхѣр не-

Гъѣрекѣло фѣдѣу мыгъѣи Юныгъѣом
аныхъѣ гъѣхъагъѣ щызышѣлѣрѣр
комбайнер Іѣпѣласѣу «Доным»
Іоф езыгъѣшлѣрѣр Тутарыщ Рус-
лъѣан. Лѣжыгъѣм изѣсѣн гъѣ-
рекѣло фѣдѣу мыгъѣи пѣрытны-

жыгъѣр ахѣм ачѣлѣзыщыхѣрѣри
джѣш фѣдѣу зѣнѣкѣокъѣух.

Хъызмѣтшѣлѣпѣм жъѣкѣлѣпѣ
чѣыгуу илѣм хѣгъѣхъѣогъѣным
фѣгъѣхыгъѣ амалхѣри щызѣра-
хъѣх. Красногвардейскѣ районым

Механизаторхѣр губгъѣом шагъѣашхѣх

пѣпчѣ ищыкѣлагъѣр хѣттѣкѣуагъѣ.

Хъѣм илѣхыжынын Америкѣм
кыщѣашыгъѣ комбайнѣу «Джон
Дир» зыфилорѣм дѣгъѣу шъып-
кѣѣу зыкыщыгъѣлѣгъѣуагъѣ. Ащ
зы мѣфѣ Іофтшѣлѣгъѣум гектар
50-м щѣгъѣжъагъѣу 70-м нѣс
Іуихыжынын елѣкѣы. Зѣкѣлѣ тѣ-
комбайнѣхѣм уарзѣр зыгупкѣлагъѣ-
хѣрѣр ахѣтых, ащ кыыхѣкѣлѣу
хыпкыыхѣм орѣзѣ упкѣлагъѣр аха-
такъѣошъ, ыужкѣлѣ чѣыгу шъхъа-
шѣор тѣтѣгъѣушъѣѣыкѣыжы. Арѣушѣтѣу
зѣрѣтшѣлѣрѣм лѣжыгъѣу кѣѣтхы-
жыгъѣрѣм кыыхѣ-
гъѣахъѣ.

пѣрѣ Юныгъѣо мафѣхѣм кѣагъѣ-
лѣагъѣ.

Хъызмѣтшѣлѣпѣм ичѣыгулѣжы-
хѣр гъѣхъагъѣ ашѣыным лѣѣшѣу
кѣлагъѣгушлѣх. Лѣжыгъѣм илѣ-
хыжыгъѣо лѣхъѣан нахъыбѣу ар
кѣѣзыІѣожырѣ комбайнерым
ыкѣи зѣзыщѣрѣ шоферым лѣжъа-
пкѣлѣу алулѣжырѣри нахъыб. Тапѣрѣ
илѣѣсхѣм Юныгъѣом аныхъѣ
гъѣхъагъѣ щызышлѣхѣрѣм шлѣ-
хъафтын лѣапѣхѣр ыкѣи авто-
машинѣ псынкѣлѣхѣр аратыгъѣх.
Мы илѣѣсми ащ фѣдѣу зѣрѣшѣ-
тыщѣтыр ашѣлѣшъ, Юныгъѣом фѣ-
гъѣзѣагъѣхѣм зѣкѣлѣми загъѣчѣаны.

гъѣр щыІѣыгъѣ «КамАЗ»-м ис
Дзыбѣ Руслъѣан.

Тапѣрѣ илѣѣсхѣм афѣдѣу мы-
гъѣи Юныгъѣом хѣлажѣхѣрѣм
ящыкѣлагъѣр зѣкѣлѣ афашлѣ. Къѣуа-
джѣу Хъѣакурынѣхъаблѣ дѣт
кафѣу «Фаворит» зыфилорѣм
шхын зѣфѣшъѣафхѣр щѣара-
гъѣгъѣхъѣзырхѣшъ, Юныгъѣом хѣ-
лажѣхѣрѣм афѣшѣхѣзѣ, меха-
низаторхѣр губгъѣом шагъѣашхѣх.

Мы мафѣхѣм хъызмѣтшѣлѣпѣм
коц гектар 1058-у кыщѣагъэкѣы-
гъѣм илѣхыжынын кѣуачѣлѣу ялѣр
зѣкѣлѣ рахылѣлагъѣ. Коц хъасѣхѣм
игъѣом минеральнѣ чѣыгъѣшлѣхѣр
зѣралѣкѣлагъѣхъагъѣхѣм ыкѣи фѣ-
шъѣаф Іофтхъабзѣу ищыкѣла-
гъѣхѣр зѣрѣрашѣылѣлагъѣм кѣа-
хѣкѣлѣу апѣрѣ гектаришъѣ заулѣу
Іуахыжыгъѣхѣм кѣѣрахыгъѣр
макѣлѣп — гектар тѣлытѣу цент-
нер 50 фѣдиз. Комбайни 5-у
ялѣр непѣ губгъѣом зѣлѣбитых,
пѣдѣжыным жъѣу рагъѣажѣшъ,
пѣчыхъѣ кѣлахѣ нѣс коцыр Іуа-
хыжы. Комбайнѣхѣм атѣсхѣм
лѣжыгъѣм икѣѣлѣожынкѣлѣ азы-
фагу зѣнѣкѣокъѣуныгъѣу илѣым
яІѣофтшѣлѣн псынкѣлѣу ыкѣи дѣ-
гъѣоу зѣшлѣахыным фѣшѣх. Лѣ-

щыщ селоу Еленовскѣм кыгъѣ-
гъѣунѣрѣ чѣыгум щыщѣу гъѣре-
кѣло бѣджѣндѣу кѣѣлахыгъѣм коц
гектар 500-рѣ хъѣ гектар 95-рѣ
щѣапхыгъѣ. Мыщ аныхъѣу езгъѣ-
нѣцѣыгъѣхѣр ежъѣхѣм ярайон чѣы-
пѣлѣ зѣфѣшъѣафхѣм чѣыгур мѣ-
кѣлѣ-макѣлѣу кѣѣщыратымѣ, мыд-
рѣ районым гектар 600-ри а зы
чѣыпѣлѣм кѣѣщыфагъѣнѣфагъѣ-
ти ары.

Бжыхъасѣхѣм афѣшъѣафѣу
агрокомплексым гектар миным
тыгъѣгъѣазѣр кѣѣщѣгъѣкѣы. Агро-
ном шъхъалѣм кызѣрѣлорѣмкѣлѣ,
севооборѣтыр тѣрѣзѣу гъѣѣфѣдѣ-
гъѣным фѣшлѣ лѣжыгъѣзѣ зѣфѣ-
шъѣафхѣр зыщѣапхыщѣтхѣ чѣы-
гъѣхѣм якыыхъхын рѣнѣу аналѣ ты-
рагъѣѣты. Зѣрѣрахъѣухъѣрѣмкѣлѣ,
кѣѣкѣлошт илѣѣсхѣм соѣр, шъѣоу-
щыгъѣу зыхашѣыкѣырѣ чѣыплѣыр,
фѣшъѣаф лѣжыгъѣхѣр ячѣы-
гъѣхѣм нахъыбѣу кѣѣщѣагъѣкѣы-
щѣтых.

Мы лѣхъаным хъызмѣтшѣлѣ-
пѣм зѣкѣлѣ зѣшлѣокѣлѣу илѣр зыфа-
гъѣлорышлѣрѣр коцыр чѣѣзнагъѣ
фѣмышъѣо угъѣижыгъѣныр ары.

Сурѣтым итыр: **комбайнер пѣ-
рытѣу Тутарыщ Руслъѣан.**

Лѣжыгъѣакѣлѣр хъамѣм кѣѣтѣхъѣ

Джѣджѣ районым чѣыгулѣ-
жыным ылѣѣныкѣокѣлѣ аужырѣ
илѣѣсхѣм аныхъѣ гъѣхъагъѣ щы-
зышлѣхѣрѣ Іѣхъѣзѣхѣлѣ хъызмѣт-
шѣлѣпѣхѣм ащыц Сапый Юныс
зипѣщѣ СКА-у «Радуга» зыфи-
лорѣр. Мыщ кыщѣагъэкѣыгъѣ
бжыхъѣ хъѣ гектар 440-р мѣфѣ
заулѣкѣлѣ щѣаугъѣоижыгъѣ. Ащ
гурытымкѣлѣ зы гектарым тѣлы-
тагъѣу лѣжыгъѣшлѣу кырахы-
жыгъѣ — центнер 56-рѣ. Хъѣу
кѣагъѣкѣыгъѣм щыщ чѣыпѣлѣхѣм
кѣѣахѣкѣыгъѣ зы гектарым цент-
нер 70-м ехъу кызѣрахыгъѣ-
хѣр. Мы пѣчѣагъѣхѣр гъѣрекѣло
яхъѣ хъасѣхѣм кѣѣатыгъѣагъѣм на-
хъыбѣх.

— Французскѣ хъѣ ыкѣи коц
чылѣпхѣ лѣпкѣхѣм тѣчѣыгухѣм
ащыщѣу ядгъѣуытырѣр нахъы-
бѣ тшѣынѣу итхъѣухъагъѣ, — елѣ
хъызмѣтшѣлѣпѣм ипѣщѣу Сапый
Юныс. — Ахѣр гъѣрекѣлѣбжыхъѣ
зыщытпхыгъѣ чѣыпѣлѣхѣм лѣ-
жыгъѣу кѣѣарытхѣрѣр нахъыб.
Етѣлѣни зишѣуагъѣ кѣѣкѣуагъѣр
минеральнѣ чѣыгъѣшлѣу ящы-
кѣлѣгъѣшѣтым фѣдиз тѣхъасѣхѣм

игъѣом зѣралѣкѣлѣдгъѣхъагъѣр ары.
Джѣахѣм яшлѣуагъѣкѣлѣ, тѣхъѣ хъа-
сѣхѣр тагъѣрѣзѣу кѣѣытѣтагъѣхѣ,
джы аныхъѣ лѣжыгъѣ шъхъалѣм
— коцым илѣхыжынын тыпы-
лышъѣ, ащи мымакѣлѣу кѣѣитхы-
жыным тыщѣргъѣы.

Хъызмѣтшѣлѣпѣм ипѣщѣ мы
лѣхъѣаным аныхъѣ гукъѣау илѣр,
лѣжыгъѣу аугъѣоижырѣм осѣ
мѣкѣлѣ дѣдѣ зѣрѣлѣм кыыхѣкѣлѣу,
ар игъѣом ащѣн зѣрамылѣѣкѣырѣр
ары. Апѣу хъѣм илѣхыжынын зы-
фѣжѣхѣм ащ изы килограмм
соми 3-кѣлѣ ащѣфынѣу язѣгъѣыгъѣа-
гъѣхѣмѣ, къалѣу Новороссийскѣ
ащ уасѣу щырилѣр кызѣѣѣыным,
щѣфѣакохѣм соми 2-рѣ чапыч
30-рѣ нахъыбѣ кѣѣамытынѣу кѣѣа-
ралѣуагъѣ. Ащ кыыхѣкѣлѣу автома-
шинѣхѣу хъѣкѣлѣ аушъѣагъѣхѣу хъа-
мѣм тѣтыгъѣхѣр аунѣкѣыжынынхѣ
фаѣу хъѣугъѣ.

— Лѣжыгъѣу кѣѣтхыжы-
рѣм осѣ макѣлѣ зѣрѣлѣм кыыхѣкѣлѣу
илѣѣс кѣѣс хъѣу тпхъырѣм кы-
щыдгъѣѣкѣлѣн фаѣу мѣхъу, — игу-
кѣао тыщѣгъѣгъѣуазѣ Сапый
Юныс. — 2008-рѣ илѣѣсым гек-

тар 1000 ыкѣи икѣыгъѣ илѣѣсым
гектар 640-рѣ хъѣу тѣчѣыгухѣм
ащытшѣлѣгъѣагъѣмѣ, гъѣрекѣлѣбжы-
хъѣ тпхыгъѣрѣ пѣтѣѣумкѣи гектар
300 нылѣп. Уасѣхѣм арѣушѣтѣу
кѣѣащыкѣлѣ зѣпытыщѣтмѣ, хъѣм
ипхынын ыуж тѣкѣыпѣнѣу итхъѣ-
хъѣан фаѣу мѣхъу. Арѣушѣтѣу хъѣ-
нын кызыыхѣкѣырѣри гъѣнѣфа-
гъѣ. ГушъыІѣм паѣ, хъѣ ыкѣи коц
хъасѣхѣм уз зѣфѣшъѣафхѣр
кѣѣахѣмыхъѣанхѣм фѣшлѣ Іофтхъа-
бзѣу ащызѣшлѣотхыгъѣхѣм гъѣ-
рекѣло сомѣ миллиони 7 апѣлѣуд-
гъѣхъагъѣ. Ащ минеральнѣ чѣы-
гъѣшлѣхѣм, французскѣ чылѣ-
пхѣ лѣпкѣхѣм якѣѣшѣѣфын тѣ-
кѣлодагъѣри кыыхъѣхъагъѣ. Джы
лѣжыгъѣм уасѣ имыІѣ зыхъѣкѣлѣ,
тшѣлагъѣр зѣкѣлѣ пкѣлѣнѣѣу кѣѣ-
нѣшт.

Мы мафѣхѣм хъызмѣтшѣлѣ-
пѣм ихъѣм лѣжыгъѣакѣлѣр етѣлѣп-
щыгъѣу кѣѣытырашѣ. Хъѣамѣм
иІѣофшѣлѣхѣм ащ ешѣылѣлѣгъѣн
фаѣр зѣкѣлѣ агъѣѣацѣлѣшъ, пѣѣуа-
лѣу тѣтхѣм лѣжыгъѣакѣлѣр ара-
гъѣкѣлѣ.

Хъызмѣтшѣлѣпѣм ипѣщѣ кы-

зѣрѣлорѣмкѣлѣ, хѣкѣыпѣлѣу щыІѣ-
хѣм зѣу ащыц рапсыр нахъыбѣу
шлѣгъѣныр. Ащ фѣдѣ лѣжыгъѣу
Іуахыжыгъѣм щыщѣу ащѣагъѣм
изы килограмм соми 8-рѣ чапыч
50-рѣ тѣфагъѣ. Ащ хъызмѣт-
шѣлѣпѣм ипѣщѣхѣр егъѣрѣзѣх.
Арышъѣ, кѣѣкѣлошт илѣѣсым ра-
псым чѣыгуу рагъѣѣуытыщѣтыр
нахъыбѣ ашѣынѣу рахъѣухъѣ.

Ащ дакѣлоу шъѣоушъѣгъѣу зыха-
шыкѣырѣ чѣыплѣыри хъызмѣт-
шѣлѣпѣм нахъыбѣу щѣашлѣу ра-
гъѣѣжѣжышѣт. Мы илѣѣсым
гектари 100-м чѣыплѣыр ащѣа-

пхыгъѣ, спѣциалистхѣм кызѣ-
ралорѣмкѣлѣ, а чѣыплѣ хъасѣм тѣ-
плѣѣ дахѣ иІѣ. Ащ фѣдѣ кызѣ-
рафѣхышѣтыр кѣѣагурѣлѣошъѣ,
тапѣкѣлѣ чѣыгуу рагъѣѣуытырѣр
гектар 600 — 1000-м нагъѣ-
сынѣу рахъѣухъѣ.

Коцым илѣхыжынын хъызмѣт-
шѣлѣпѣм зыщыиушѣомбгъугъѣ.
Губгъѣом лѣжыгъѣу кыѣрашѣ-
рѣр яхъѣм зѣтегъѣпсыхъагъѣ
кыѣтѣхъѣ, ащ лыпытѣу ищы-
кѣлагъѣр рашѣылѣлѣ.

Нѣкѣлѣгъѣом ит сурѣтхѣр тѣ-
зыхыгъѣхѣр Аркадий Киринос.

ШЪЫПКЪЭР афэгъэбылъттэп

Иж-ижыжъ кыщегъэжъагъу хы Шыуцлэм пэулыгъэ-гъэ чыгухэм адыгэхэр ащ-псэух. Арышъ, тятэжъ пашъ-хэм япсэуплэ итарихъ ифэ-шъошэ фыщытыклэ фырялэ-ным тилъэкпкъгъухэр зэрэклэ-дзыхэрэм, мыш археологхэр зыщылэхэклэ, ижырэ пкъы-гъоху кышчычлахыэрэм яхыллэгъэ къэбархэм пэры-оху гори имылэу, ишъыпкъа-плэм тетэу защагъэгъэзэн аль-эклэу шытыным емыклу гори халъагъорэн.

2014-рэ илъэсым Шъачэ кымыфэ Олимпиадэу шы-зэхашъштым шагъэфедэшт псэуалгъэхэр зыщагъэуцшт-хэм археологхэр зэрэщылгъ-хэрэр джы шъэфыжъэп. Чы-дэлыф адыгэ лъэпкъху а чы-плэхэм арысыгъэхэм къатеклы-жыгъэхэм а Иофыгъохэр зы-горэкли ямыпхыгъуу плытэ-ныр емыклу, ар цыфыгъэ зек-луаклэу шытэп.

Нахъыпалоклэ мыш чыгу-ратыным археологхэр пы-лыгъахэхэп, ары паклошъ, фэагъэхэп. Ар Иоф пкленчъу-алытэщыгъэ. Ащ нахы на-хышлуба, шлогъэшхуи кы-клэклонба псынклэу псэуалгъ-хэр агъэпсыхэмэ, хабзэм кы-тлупшыгъэ ахыщэр мыгужъоу, графיקыр амыукоу агъэфе-дэмэ?! Армырэм, хэт ышлэра, узэмэжгъэхэ Иоф кыкы-кынклы пшлэхэштэп, етланэ хьал-балыкым ухэфэшт. Ащ нахышлэу мы чыплэхэм зы-цыф гори зэрымсыгъуу псэу-мы ашлэш бгъэхуным упы-лыныр. Арэу шытмэ, сыда чыгуу зыклетлэнхэ фаер?

Зэрэдунаеу къэбар шагъэу: мыш егъашлэмы цыфхэр шы-псэугъэхэп! Убыххэр, зэрэжъ-гъэри о къашлэ, ежъ-ежырэу залэти, Тыркуем икыжыгъэх, ащ шыбзэхыжыныхэм, хымэ чыгуу шыпсэухэрэм ахэк-келжыныхэм фэшл. Яшлэиго-ныгъэклэ икыжыгъэхэмэ сы-дэу пшлэштэ? Зы сепаци, зы мыжъо такъыри къагъэнагъэп, къэхалгы, псэуплэ къаклэны-гъэп, чыг хатэхэри ямылэ-гъэхэм фэд, илъэс мин пчъа-гъэм тарихъ-культуре архео-логическэ къатыр а сыхъа-тым лугъо-сапэу хуэгъэ, плэ-пэн хумэ, зыгори къаклэмы-ныгъэу, Тхъэм ыцлэклэ Тхъэ-тэлэ, чыгуужъ нэклэ закыо фэ-шъаф къамыгъэнагъэу ары. Ау мыш къагъэкошыгъэ цыф-лэпкъхэм, бэлахышхо ащ-

чызэ, чыгуу къагъэкларэклэ-жыгъэ. Мыдрэ абхъаз, абзэ, шэрджэс къоджипшл пчъагъэр-зэу бзэхыжыгъэ. Зытет шып-къэр: илъэс мин пчъагъэм ахэр-мы къушъхэ чапэхэм, клэйхэм ашыпсэугъэх, чылагуоу Къба-адэ Урыс-кавказ лъэпкъгъэ-клэод заом иаужырэ мафэхэм лъыр шагъэчъагъ, чым шыщ ашыгъ. Ар зымы ымышлэ фэ-дэу урымхэр Кавказым шы-псэугъэху, византийцэхэри мы чыналгъэм исыгъэху, мон-голхэр, колхи цыф лъэпкъыр, къэзэкхэр — зэклэ мыш шы-псэуштыгъэху, ау шэрджэс-хэм уащытеплгъэнэу шымыты-гъэу къагъэлэгъонэу пылтых.

Шъачэ тарихыр джэгуалгъэ-шыхыгъ, Рубик и Кубик фэдэу, узэрэфаеу гъэчэрэгъу, зэфэ-шъаф шыклу миллион шы, ау ыклэм ыкелжым джырэ по-литическэ конъюнктурэм ди-штэу гъэпсы. Адыгэхэм ашыщ-купым хы Шыуцлэ лугъом лугъ-Шъачэ зыклагъэхэагъ, 1838-рэ илъэсым пачыхьадзэм иде-сант кызышетлысыклым ыуж-кьалэр агъэпсыгъагъэу ары не-пэ кызыралауатэрэр, тарихы-ащ пылтым зыпары хэзымы-

шыкыхэрэм цыфхэр агъэ-плъэхуным пае ащ фэдэ пшы-сэжъ къаугушысыгъэу.

Археологие Иофыгъохэр Шъачэ илэгъо-чыгъохэм ашы-зехъэгъэнхэр имыщыклагъэу, ащ зи кышчычлэпхын шы-мылэу алуатэми, ащклэ къэбар-клэклхэр цыфхэм къалгъэсых. Чэши мафи ямылэу бульдо-зерху чым етлэхэрэм яковш-хэм лъэхънэ чыжъэхэм яклэ-пидзэфэхэр загъорэ «къапэ-нэх». Ахэр уушъэфынхэ плъэ-кыштыгъэ. Джырэблагъэ гупчэ-телевидением иапэрэ канал «Лыгъэ» кызыхыгъагъ, Крас-нэ Полянэм илэгъо-блэгъоу-лэрышлэ лугъэхуу илъэс мин-зыныбжыр ошлэ-дэмышлэу кызырэхыгъэхэщыгъэм цыф-миллион пчъагъэу телевиз-орым еплыхэрэр шигъэгъозагъ. Адэ шъошлэ хьадэ къушъхъ-хуу кычлэтыкыжыгъэхэр зы-цыфыр зыщыщ лъэпкъыр? Егъашлэми къэшъушлэнэп! Ижырэ хьадэу кычлэтыкы-жыгъэр къэзэкъ хьадэу ары-зэралытагъэр къэхалгъэр кы-хэзгъэщыжыгъэхэм. Ар бгъэ-шлэгъонэуи шытэп ныла, ыпэ-клэ хуэгъэхэр кызымыдзэрэ-къэзэкхэр армэ чыналгъэр-непэ зиер. Илъэси 146-клэ узэ-клэбжымэ, пачыхьэм идзэ-хэм лъэпкъыр зэтырауки аштэ-гъэгъэ тичыгу тидэ кыкылу

нэмык лъэпкъхэр исыщты-гъэхэ?! Ащи изакъоп.

Мэкъуогъу мазэм и 6-м теле-каналэу «Россия сегодня» зы-филорэм икорреспондентэу Де-нис Болотскэм исюжетэу «Адыгэхэр Олимпиадэм пэ-плъэх» зыфилорэм мыш фэдэ-гушылэхэр шылуэгъэх: «Урыс-пачыныр я XIX-рэ ллэшлэ-гъум Темыр Кавказыр заоклэ-кыштэнэу кызыжъэм адыгэ-хэм ашыщ цыфыбэм ячы-гуужъ абгынэгъагъ, зичыгуужъ-кынэжыгъагъэхэм акъохэм-акъожъхэр нэмык лъэпкъхэм-ахэккелжыгъагъэх». Джары-кылонэу журналистым кы-гъотыгъэр: ахэккелжыгъэх, ахэткылажыгъэхэ плоныр, птхыныр нахъ лэшлэ, ау шып-къэм фэагъэмэ, адыгэ лъэпкъ-хэм яреспубликэхэр Урысыем-зэритхэр ыгу кыгъэккыжыны-фэагъ...

«Адыгэ хэхэхэр япчъагъэ-клэ бэ хуэхуу Къоклыплэ Бла-гъэм, Европэм, Америкэм ащ-псэух, — нэмык чыплэм кы-щелэ авторым, — ахэм яор-ганизациехэм митингхэр зэха-чхэ, Олимпиадэр Шъачэ шы-зэхамыщэным кыкелдэху,

Урыс-кавказ заом илэхъан-адыгэхэм лъэпкъ гъэклод-зао-арашылэгъагъ, джы тятэжъ-пашъэхэм якъэхалгъэхэр зы-дэщыгъэ чыплэхэм Олим-пиадэр Урысыем шызэхэбгъа-щэ хуэнэу шытэп». Ау адыгэ-хэм япашэхуу Урысыем шы-псэухэрэм нэмык еплыкы-лэ-Иофым фырял. Археологичес-кэ тыххуу Олимпийскэ паркым-ичыналгъэ шашыгъэхэм къа-шылэгъагъ ащ цыфхэр зэрэ-щычлэмылхьагъэхэр, къэ-халгъэ гори зэрэщымытыгъэр.

Сюжетым зыригъэушхом-бгъуэ, каналым амал къеты-адыгэ псэури зыгъэгумэклэ-Иофым ежъ ишлэшлэ-еплы-клэ кырилолэнэу гъунэгъу-краим ивице-губернаторэу

Ахэджэго Мурат кырегъэ-благъэ. Ау, гъэшлэгъоны, Му-рат илэнэтлэ шыпкъэр кы-лорэп, адыгэ общинэм ипашэу-ары кызырлорэр. Икыб хэ-гъэгухэм ашыпсэурэ тилъэп-къэгъухэр ыгъэрэхьатынхэм-фэшл Ахэджагом ахэм агуре-гъало адыгэ-шапсыгъэхэм хьа-дэр зэрагъэтылгыштыгъэр.

— Тэ, шапсыгъэхэм, шэн-хабзэу тилагъ ллагъэр чыла-гъом ихьанэ-гъунэхэм е къо-джэ шыпкъэм ащылгъэты-лыжыныр, ау къушъхэ ча-пэхэм, непэ олимпийскэ псэу-алгъэр зыщашыхэрэм афэдэ-хэм е Имеретинскэ чыохуу-Олимпийскэ паркыр зыщы-зэтырауырэм хьадэхэр ашы-чалгъахьащыгъэхэп.

Ар шыпкъэп, Мурат Каз-бек ыкьор, сыда плэмэ 1920-рэ илъэхэм анэс Имеретин-скэ лъэгунэм орыжышхо-итыгъ.

Шыпкъа, мышыпкъа, ау, гъэшлэгъоны, «Урысыер не-пэ» зыфилорэ телеканалым-исюжет эфирым кызыжъэм, Имеретинскэ лъэгунэм етлуп-шыгъэу археологхэр шытлэ-штыгъэх. Ащ фэдэу археолог-хэм зегъэушхомбгъуэгъэу а-чыплэм Иоф шашлагъэу Шъа-чэ итарихъ зэгорэми кыхьа-фэгъэп. А чыплэм етлэхуу зы-ра-гъэжыгъагъэр... илъэситлуклэ узэ-клэбжымэ ары.

«Шъачэ олимпийскэ псэу-алгъэр зыщашырэ чыплэхэм-ижырэ цыф псэуплэхуу къа-шыагъэщыжыгъэхэм илъэс-мини 2,5-рэ аныбжъ — НТВ-телекомпанием макъэ къегъэ-лу. — Имеретинскэ чыохым а-псэуплэхэр итыгъэх, мыл дво-рецхэр зыщагъэуцштхэ чы-плэхэм апэблагъэу. Джы зэк-лэ артефактэу къагъотыгъэхэм-кавказ хы Шыуцлэ лугъом шы-лэ музейхэм яэкспозициехэр-къагъэбаиштых. Цыф къушъ-хэхуу кычлэхыгъэхэм аныбжъ-зыфэдизыр къэлогъошлэп, ау-нахыбэм зыдырагъаштэрэр-тиэрэ ыпэклэ я IV — V-рэ ллэ-шлэгъухэр ары, а зэманым Гре-цией Олимпийскэ джэгунхэр-шыжъотыгъэх.

Къуаджэу Веселэм (Адлер-район) археологхэм Иофшлэ-ным шыдаублэшт. Лъэшэу гу-къау Олимпиадэр зыщызэхэ-щэшт чыналгъэм археологхэм-кышчычлахырэ пкъыгъохэр-урымхэм, византийцэхэм, тыр-кухэм зэрапатхэхэрэр, адыгэ-хуу илъэс мин пчъагъэ хуэгъэ-мыш шыпсэухэрэм ягугъу-ашыхэрэп. Адыгэ Республи-кэм и Адыгэ Хасэ пэуцужы-ащ фэдэ шлэпхъэджагъэм. Ду-нэе Адыгэ Хасэми мы темэм-ежъ иеплтыклэ фырил, УФ-м и-Президентэу Дмитрий Медве-девым ыкли Шъачэ и Оргкоми-тет Джэпсалгъэ афагъэхыгъ.

НЫБЭ Андзор.

Зяни зяти зимылэжъхуу Аскъэ-лае шыпсэухэрэ Гъуклэлэ Рустам-рэ Бисланрэ 2010-рэ илъэсым-икы-хьагъум шлухьафтын афашыгъ —-яунашъхэ зблахыгъэ. Зыцлэ-къес-логъэ эшитлэмэ янэжъуу Гъуклэлэ-Нэфсэт а хуэгъэ-шлагъэм фэгъэхы-гъэу кьелэ: «Сиклалэмэ яунашъхэ-афызблахуным пае хэбзэ ахыщэр-къазыгъэгътлупшыгъэри, нэмык-лэулоу ащ кышыпкыгъэхэри зэк-лэ зыпшъэ-ифагъэр Бэгъушъэ Ерстэм. Тхъае-гъэпсэу, шлыкълэплэ Тхъэм ешл».

Сигуапэ хуэгъэ Ерстэм ехыла-гъэу Нэфсэт кылуагъэр. Аскъэлэе-клалэу анахъ сыгу рыхьырэмэ ар-тапэкли ашыщыгъ. Сикъэлэм силэдэжъ-у-джыри тикъоджэгъу нэбгырэ-заулэ-гушылэгъу сшыгъэ. Ахэм ашыщы-х Эрстэм игъунэгъухуу Еутых-Хьаз-рэт-рэ Зурбыйрэ, иныбджэгъухуу-Хьэ-шъхьанэкъо Кимэ, Цэй Ерстэм. Мы-хэм къалуагъэмкылэ ситхыгъэ-къез-гъэжыгъ.

— Ерстэм ицыфыгъэ, илыгъэ, игуклэгъу сащыгуау, — ело Хьаз-рэт. — А клэлэ ибэмэ яунашъхэ-зэрэ-зблахыгъэм имызакъоу, ащ-Аскъэлэе шлушлэгъабэ шырил. Тэ-ти-хьаблэ газыр кыдатщэ зэхум, про-ектыр зэрэхьазырым фэщъаф Ио-фшлагъэ шымылэу хьэблэ коопе-ративымкылэ Ерстэм тхьаматэу-хэты-дзыгъагъ. Газыр тиунэмэ ащылгъа-блэ охуфэ ащ Иоф зэнигъэуэгъэп. Чылэгум газыр шыблэщтыгъэп-тэ-ти-хьаблэ кызынэсым.

— Къоджэ Иофхэр зепхъанхуу-узыфежъэклэ, уикъоджэгъухэр-зэк-лэ зэфэдэу бгъэрэзэнэ плэкы-рэрэп, — кыхьагъахуо Зурбый. — А-зы-Иофыгъом нэбгырэ пэпчэ еклэ-лэ-клэ зэфэшъаф фырилэу хуэн-елъэ-кы. Газыр тыхьаблэ кыдатщэ-зэ-хум, зэнэкъокъуныгъэхэри кы-хьафэгъэх. Ау Ерстэм илорэр а-ты-ригъэжыгъэ — Иофшлагъэкли, Ио-фшлагъэкли игушылэхэр кыгъэ-шъы-пкъэжыгъэх. А Иофшлагъэ-клэу дэгъу зыфэхум, зэклэ фэра-зэ ху-жыгъэх.

— Ары, Ерстэм цыф зешаклэм-фэлэз, — Хьазрэт зэфэхьысыжъ-къе-шы. — Хьэблэ клалэхэр зэк-лэ Ио-фым хигъэлэжыагъэх, пчъагъэрэ-шыхьафклэ тиугъоигъ.

— Мыш дэжым шыхэбгъэу-нэфыкылы фае Нэфсэт — Ерстэм-ишъхьэгъуэ — гъусэ дэгъоу зэри-лагъэр, Иофым илахышлэу зэрэ-хиль-хьагъэр. Ары мыхьугъэмэ Ерстэм-ащ фэдиз Иофыр зышлуихын-ы-лъэкы-штыгъэп, — Зурбый ащ кыпе-гъахуо. — Газыр кыдзэщырэ-клэ-лэхэм ар афэпщэрэхьагъ, ыгъэ-шха-гъэх. Чэщыри Ерстэм иунэ раб-очмэ зыщагъэпсэфыштыгъ. Нэужым, фэ-шъаф хьаблэмэ Иоф ашашлэ-зэ-хуми, ахэр Ерстэм иунэ къекло-лэ-жыштыгъэх. Иофшлэ клалэхэр-Нэф-сэт ымыгъашхэхуу ыгъэгъолы-жы-гъэхэп, пчэдыжышхи арымыгъэ-шлэу унэм кыригъэкыгъэхэп. Ар-зы-мафэу е зы тхьамафэу шытыгъэп —-мзэ пчъэгъагъ. Зы гушылэклэ-къэ-плон зыхьуклэ, Нэфсэт бзылгъы-гъэ хьалэмэтыгъ, — Зурбый кы-лорэм-зэпыгуго фэшл.

— Арэуштэу шымытыгъэми-Ер-стэм ыдэщтыгъэп. «Ерстэм цыф-зешаклэм фэлэз» зысэлэм, иунэгъо-зэгъафкли кыдэзгъэхыгъ, — Хьаз-рэт изэфэхьысыжъ ылапсэ нахъ-егъэныгъ.

Зи тымылоу нэбгыришыми-тлэ-кылурэ тыщэсы, гукъэкыжъ нэ-шхьэй-хэм тызалгъаштэ. Ерстэм ыкыу-итлу-янэу, ишъхьэгъуэу Нэфсэт идунай-ыхьожыгъ. Джэнэт фирдаусыр-Тхъэм-кырет.

1999-рэ илъэсым кыщегъэжыа-гъэу Адыгъкьалэрэ Теуцожь районы-мрэ Ерстэм январоднэ депутат. 1999-рэ-ильэсым сомэ мин 300 хабзэм-кы-тлупшынымкылэ бэ ышлагъэр. Ер-стэм ишлуагъэклэ типсыхьоу Мар-тэ инэпкъ-

хэр агъэпытагъэх. Псыхъом пэ-
благъэу Iус унагъомэ Мартэ
кызынуклэ, псыр кыакоашты-
гъэ, джы цыфмэ рэхъатыгъо
агъотыжыгъ — псыхъор нэп-
кыым кыдэкъыжырэп. А лъэ-
хъаным Ерстэм Iэпылэгъу кы-
фэхъугъ Премьер-министрэ-
щтыгъэу Тхьаркьохъо Му-
хьарбий.

2002-рэ ильэсым кышыу-
благъэу Ерстэм Теуцожэ райо-
ным инароднэ депутатхэм ясо-
вет идепутат. Сыд фэдэ Iоф Ер-
стэм егъэцакIэм, кьоджэ Iоф-
хэр ренэу ыпэ регъэшых, гуе-
тыныгъэ хэлъэу егъэцакIэх,
лIыкIолIым зэрэщыгуыгъхэрэр
къегъэшпыпкъэжы.

фае», — еIо Ерстэм. Ар ежъ
ишэн шыпкъэу щыт.

Сибысым иунэгъуачIэ зыфэд-
гъээн. Ерстэм ятэжъэу Тырку
хьаджашIэ Чабэм кIогъагъэ,
хьаджэ хьугъэуи кьэкIожьы-
гъагъ. Джы кызнэсыгъэм уна-
гъом кьоджэдэхэр Тырку-
хьаджэкъохэкIэ еджэх. Ащ
ыкьуагъ Ерстэм ятэу Якъубэ.
Якъубэрэ ишхъэгъусэу Чэ-
бэхъанрэ сабыих зэдапIугъэ.
Ахэр Къадырхъан, Мыслъи-
мат, Рай, Дэхэнагъу, Казбек,
Ерстэм. Зы ильэс нылэп ыныб-
жыгъэр ятэ идунай зехъо-
жым. Зэоуж лъэхъаным кьэхъу-
гъэ кIалэм кыныбэ адрэ илэгъу-
хэм афэдэу зэпичынэу хьугъэ.

еджапIэм кычIэкIыжыи фаеу
хьугъэ — хьульфыгъэ Iофым
фэгъзагъэу унагъом илэшхъэ-
тет хьугъэ. Я 9 — 10-рэ клас-
схэр дзэ кьулыкъум защэм,
кышцихыжыгъэх. Кьулыкъур
щытхъу хэлъэу ыхьыгъ — «От-
личник военного строительства»,
«Ударник коммунистического
труда» зыфилорэ щытхъуцIэхэр
ащ кышчыфагъэшшоагъэх.

Дзэ кьулыкъум ыуж Шъачэ
дэт политехническэ техникумым
щеджэ. Исэнахъат автомобиль-
хэр зэрэбгъэцэкIэжыщтхэм,
ахэм языхтэ зэгъэшIэгъэным фэ-
гъэхыгъ. КIалэм ежъ-ежырэу
ыугъоигъэу машинэхэр ишагу
дэтых, иныбджэгъухэми Iэпы-
лэгъу афэхъоу кыыхэкIы.

Ежъ икIэлэгъу зытефэгъэ
уахътэмрэ непэрэ зэманымрэ
Ерстэм зэрегъапшэх. «Тэ ти-
кIэлэгъум тыхатэхэр кьазгыр-
кIэ тIыщтыгъэх, хьамцый етп-
хьыти, гъупчэкIэ тхыжыщ-
тыгъэ, IэшхъалкIэ тхьаджы-
жыщтыгъэ. Етланэ тынэ хьалы-
гъу мыкIу-мыпш тфигъажъэ-
щтыгъэ. Джы узыхъэ хьалыгъур
щыт, машинэхэмкIэ кьуаджэм
кышчырашэкIы, тучанхэм зэра-
гырэм имызакоу унагъохэм
ауащэзэ аращэ. Кьоджабэхэми
хьалыгъугъэжъапIэхэр адэтых.
Умышхъахымэ, уищыIэныгъэ
дахэу зэбгъэфэн плъэкIыщт».

«Ары, Ерстэм ипкIэгъу-лэ-
гъухэм кIэлэгъу уахътэ ялагъэп.
Iофыр апэ итэу кьэхъущты-
гъэх» — сыгу кьэхъэ. Сигупшы-
сэ кIалэм кышIагъэм фэдэу хэ-
гъэхъон кыфешы. «Ара шьуIуа
тэ зэлэгъу купхэм IофшIэныр
щытыдзыен зыкIэтымылэкIы-

кьодыеу ытамэхэр мэсысых,
кыгъурэIо кыIотэрэ кьэбархэр
ишхъэгъусэ ыгу зэрэримы-
хьыхэрэр. ЗэшхъэгъуситIум
ябзэмыIу зэдэгущыIэгъу сыгу
кыгъэкIыжыгъ Еутых Хьаз-
рэт изэфэхьысыж: «Ерстэм
цыф зещакIэм фэлэз зысIоIом,
иунэгъо зэгъэфаки кыдез-
гъэхыгъ...»

— Ахэр цыкIу-шьокIух,
уатегущыIэн фэдиэ икьухэ-
рэп, — еIо Ерстэм.

Сэ мы чIыпIэм сыгу кы-
щехъэ иныбджэгъоу Цэй Ер-
стэм изэфэхьысыж: «Iофыгъо
цыкIу-шьокIоу Бэгъушгъэ Ер-
стэм цыфхэм афишIагъэр
зыми кыфэпчъыщтэп».

Непэрэ Iофхэм яхьыллагъэу
сиупчIэ иджэуап Ерстэм кы-
регъажэ.

— Непэрэ Iоф пIоным нахы
неушрэ Iоф пIомэ нахьышIу.
Аскъэлэе кьоджэ псэупIэм
кыгъэгъунэрэ чIыгум щыщ
гектаришъэ Iэпэ-цыпэ икIыгъэ
ильэсым ижъоныгъокIэ мазэ
кьалысхыгъ. Мыгъатхэ тыгъэ-
гъазэрэ натрыфрэ еспхыгъ.
Ащ нэмыкIэу Мафэкъо Урыс-
бий исаугъэт зыдэщыт чIы-
пIэм Iоф дасшIэмэ сшIоигъу
— чIыгоу кыгъэгъунэ-
рэм, мемориальнэ пхъэмбгъум
гъэцэкIэжыи IофшIэнхэр
ящыкIагъэх.

— Уигухэлхэр зэкIэ Тхьэм
кыбдэгъэхъух. Псауныгъэ
шьуиIэу, шьуикIалэхэми шьуа-
датхъэу, жьышхъэтхъэжъ
шьухъунэу Тхьэм сышъуфелъ-
лэу.

Ерстэмрэ сэрэрэ тизэдэ-
гушыIэгъу кIэух фэхъу. Ау
сэ сигупшысэхэр нахь мэшэ-
сых, сиупчIэхэм кьахъэхъо,
салъахъэ. СэшIэ, зэкIэ кы-
зыщехъэрэр унагъор ары.
Сыда непэ тыхъульфыгъэхэм
яхъульфыгъэ чIыпIэхэр зы-
кIабынагъэхэр, яунагъохэм
шхъэкIэубзэ зыкIащыхъу-
гъэхэр? Сыда Ерстэм инэ-
шхъыгъом (ишхъэгъусэу
Нэфсэт Тхьэм зыIэхым) ыгу
дашъорэр ышъо кыIуатэу
щыIэныгъэм игъогу занкIэ зы-
кIыдэмыхыгъэр, ихэбзэ Iофи
иунэгъо Iофи пычыгъэ зыкIа-
фимышIыгъэр? Зы аркъ гъуа-
тIуи зыкIыIуимыгъэфа-
гъэр? Лыгъэ хэлъэу иушэты-
пIэшхо пхырыкIын ылъэ-
кIыгъ. Тыдэ кыхыгъа кIуа-
чIэ иунагъо икIэрыкIэу ри-
гъэжъэжыиу, иунагъо хъу-
льфыгъэм ичIыпIэ щиубыты-
жыиу? Сыда Ерстэм икьуа-
джэ итеплъэ дахэмэ, ежъ ына-
пэу зыкIылытэрэр? Непэ си-
тхыгъэ пэублэ фэсшIыгъэ кIа-
лэу ГьукIэлI Рустам мызэу,
мытIоу зылуигъагъэзэ кIэла-
кIэм ищыIэныгъэ гъогу ыуээн-
кIы шIоигъоу сыда гъэсепт-
хьыдэ зыкIыфеджэрэр? Сыда
Ерстэм иныбджэгъухэмкIэ
ищыгъу-пIастэ зыфышхъа-
мысырэр? Тыдэ шыуцугъэми
иныбджэгъухэм, икьоджэгъу-
хэм ящытхъу зыкIышIуатэ-
рэр? Пенсием кIуагъэмэ, рэ-
хъатэу ядэжъ зыкIымысырэр?
Гектаришъэ хурэ чIыгур ылэ-
жыиу ыпшъэ зыкIыриль-
хъажыгъэр? Ащ фэдиэ шIу-
шIагъэу кIалэм иIэр цыфмэ
кьагурэIуа? АгъэлапIа? Щы-
сэтэхыпIэ афэхъуа?

СиупчIэхэм джэуап кызы-
тын зылэкIыщтыр уахътэр
ары. Уахътэр къади.

ЕМЫЖ Муслымэт.
КIэлэгъэджэ IофшIэным
иветеран.

ЛыкIолI

— Бэгъушгъэ Ерстэм дэгъоу
сэшIэ, — еIо Цэй Ерстэм. —
Сэщ нахьыкI нахь мышIэми,
сэгъэныбджэгъу, шхъадж ылъэ-
кIырэр зэфэтэшIэжыи. ИкIэлэ-
гъум кышчыублагъэу ащ сэ-
наушчыгъэхъо хэлъ, цыф хьалэл,
бэрэчэт. Зыгорэм ишIуагъэ ри-
гъэкIы шIоигъоу, кышчыгъуоу
кырилокIыгъэми е ежъ Ерстэм
гу лъитэу игъо ылъэгъугъэми
имылькуи, иуахъти, ыкIуачIи
ашхъасырэр, Iофыгъоу ригъэ-
жыгъэр зэшIуехыфэ ыуж икIы-
рэп. ГупыкIышхо зиIэ цыф.
АхэхэкIэ-ахэхэкIэ ешIэ. Анахь
Iэшхъэтетышхои ылашхъэ
зыщиутIыIурэр, жабзэ кыфе-
гъоты.

Iофыгъо цыкIу-шьокIоу цыф-
хэм ащ афызэшIуихыгъэр бэ-
дэд. 1995-рэ ильэсым кышчегъэ-
жыгъэу мызэу, мытIоу ветеран
нэбгырэ 20-м ехъумэ ТекIоны-
гъэм и Мафэ ехъулэу шIухаф-
тынхэр афишIыгъ. Мафэкъо
Урысбий исаугъэтэу чылэгум
итыр ашIы зэхъум мыжъо ма-
шинэ пчъагъэ кыритэкъокIыгъ.
А лъэхъаным мыжъо маши-
нэм сомэ мин 650-рэ ыосагъ.
ПстэумкIи а Iофтхьабзэм Ерстэм
имыльку унаеу хильхъагъэр
сомэ миллиони 2-рэ мин 650-рэ
мэхъу. А лъэхъаным хэбзакIэр
зыпкъ иуцогъэ дэдэу щытыгъэп,
осэшхоу кьежыгъэхэм цыфхэр
агъэщынэщтыгъэх. Ау Ерстэм
иIэм шхъасыгъэп. Ащ фэдэу
Мафэкъом исаугъэт пшахъо
кыритэкъокIыгъ ыкIи ащ ас-
фалыт тыраригъэлъхъажыгъ.
Чоуу кызырешIыхъагъэри Ер-
стэм имыльку кыыхэкIыгъ. Ащ
фэдэу макIэп зигугъу кьэпшIын
плъэкIыщтыр.

— 1996-рэ ильэсым зэхэщэкIо
комитетэу чылэм щаугъоигъэм
Ерстэм пашэ фашIыгъагъ. А
лъэхъаным Аскъэлае и Мафэ
хагъэунафыкIынэу загъэхъазы-
рыщтыгъ, — еIо Цэй Ерстэм. —
А уахътэм Бэгъушгъэ Ерстэмрэ
Хьэшхъанэкъо Кимэрэ зэдэлэ-
хи, кьэхэлъакIэм икьэлапчъэ
ашыгъагъ. Ащ нэмыкIэу Пэнэ-
жыкьое район симэдэжъщым
ишагу зэгъэфэгъэнымкIэ Ерстэм
ишIогъэшхо кыгъэкIогъагъ.
Хьылъэзещэ машини 8-мэ ары-
фэрэ ятIэр симэдэжъщым ишагу
дитэкъогъагъ.

Сыгу кьэкIыжыи 1996-рэ ильэ-
сым културэм и Унэу кьуаджэм
дэтым зэлукIэу шыкIуагъэр.
Чыгу пайхэмрэ газ трубэхэмрэ

япхыгъэ Iофыгъохэм къатегу-
щыIэ, екIолIэкIэ ямышыкIэхэр
икьоджэгъумэ апашхъэ упкIэп-
кIыгъэу кышчегъэуцух. Iофы-
гъом ыгу зэрэфэузырэр кыи-
хъы. 2002-рэ ильэс, Iоныгъо
маз. Аскъэлае иурамэу Киро-
вым ыцIэкIэ щыгъым щыпсэухэ-
рэм ялэIулкIэ псы зэрыкIорэ
гъучI трубэу метрэ 700 зыкIы-
хъагъэм игъэтIылынкIэ Ерстэм
кIэщакIо мэхъу. Ащ фэдэу мы
кIалэм иIоф хэлъэу чылэм шы-
зэшIуахыгъэ Iофыгъор бэдэд.
Ахэм ащыщ ГьукIэлI Гошпакъэ
ихагэ чэу метрэ 20-м ехъу зэрэ-
фыIуигъэуцагъэр. Мы мафэхэм
Хьашхъэнэкъо Кимэ игъунэгъу
бзылфыгъэм дэжъ сыдишагъ.
Ерстэм ехьылIэгъэ кьэбарэу
къедгъэжыагъэм бзылфыгъэр
кыгъэгъэгушIуагъ. «А-а-а, Ер-
стэм., ар гумызагъ!» Бзылф-
ыгъэм игуапэу кьелуатэ Ер-
стэм иахъшэ хильхъэзэ IофшIэн
пчъагъэ кьуаджэм зэрэщызэ-
шIуихыгъэр.

А нэбгырэ пчъагъэмэ кьа-
Iуагъэм ыуж Ерстэм зылузгъэ-
кIагъ, гушыIэгъу сшIыгъэ.

КIымэфэ маф. Осыр узэри-
мыгъэплъэу фыжыбз, тыгъэм
пэшIэты. Дунаир рэхъат. КIалэм
ехьыллагъэу кьэбарэу зэхэсхы-
гъэр сыбгъэ дафэрэп, сегъэгъу-
шхо. Ядэжъ сыIохъэ. ИгъучI чэу
лъагэ дахэу гъэлагъэ. ТIэкIу
лэпэпщыIеу зысэлэты, сызы-
щыджэным ежъ Ерстэм Iэщым
кыдэкIыжъэу сэлъэгъу. СыгукIэ
«фэшIыгъэу щыт» зэсэлэжыи,
ежъ зэхихъу сызэрэохъгъэш хьа-
кIэр есIо. «Уахъти кьэдъотыщт,
къеблагъ» кысело. Унэу сызэ-
рыхъагъэм ибысымгуащэ нэ-
гъэупIэпIэгъу горэм кыкIылэ-
гъурэр, сэ ащ нэс зысплыхъа-
нэу амал сегъоты: къабзэ, фабэ,
гулэтыпI. IэпIэ лые итэп, зэкIэри
зэкIужъэу зэгъэфагъэ. Зэшхъэ-
гъусэхэм силъэгъун ясэлэ.

— Сэ чылэм сыкышыхъугъ,
сыщанIугъ, сыщэлэфэ сышы-
псэушт, сышчымылэжъ хъумэ сы-
щагъэтIылыжыщт. Сикъуаджэ
сэры зынапэр, — еIо кIалэм.

Синэплъэгъу Марыет фэсы-
дзыгъ, бзылфыгъэр кысIуш-
хыпцIагъ, ынэгъу дахэ нахь кьэ-
кIэрэкIагъ. Унагъом сызэри-
сыгъэ уахътэм кыушыхъатыгъ
чылэдэхэм бысымым ехьы-
лагъэу кьаIуагъэр зэкIэ зэрэ-
шыпкъэр. «ИжыкIэ адыгэмэ
нэшэнэ шIагъоу ахэлъыгъэмэ
ащыщ узэдэлэжыныр, узэрэ-
лътэжыныр. Хэтрэ адыги
пкIэ хэмылэу зэдэлэжыи

— Зэоуж ильэсхэм кьэхъурэ
сабыйхэр хьыбыеу щытыгъэх.
Тянэ кызырилотэжыщтыгъэм-
кIэ, сэри ащ фэдэу сыкьэхъу-
гъагъ. Уц Iэзэгъухэр гъотыгъо-
гъэх... Тхьэм ыуж кызынэкIэ,
сэ сыкьэзыгъэжыгъэр о уятэрэ
Шхъэлэхъо Юсыфрэ. Ахэр зэ-
ныбджэгъу хьалэлыгъэх, ти-
къуаджэ анахь цыф нэутхэу
дэсмэ ащыщыгъэх. Мэзэ зауэ
нахь сыныбжыгъэп тынэ Ибра-
хымэ иIэзапIэ сыхы сызыре-
гъэлъэгъум. УнэмкIэ кысышIэ-
фыщтхэр кыриIуагъэх, кыкIэ-
лыкIорэ мафэм унэм кьэкIо-
нышъ сызэриуплэкIуштыр

кыриIуи кьытIупшыжыгъ.
Заом кызыекIыжыи Шхъэлэ-
хъо Юсыф кызыдихыжыи-
гъэгъэ уц Iалымэкъым щыщхэр
кыиIыхыгъэх. Сэ сищыкIэгъэ
уцхэр кыыхыхыи, а мэфэ дэдэм
уколхэр сфийшыхъу ригъэжыагъ.
Мышхъахыжъэу, сэхъужыфэ
кысэлэзагъ. ЛлитIум яшIушIа-
гъэ тынэ ныбжыи щыгъупша-
гъэп, щэлэфэ афэрэзагъ, — кье-
Iуатэ Ерстэм.

Ерстэм ильэсибл зэхъум, гу-
рыт еджапIэм чIэхъагъ. Апэрэ
урокрыр аухи одыджыныр кыи-
зытеом, Ерстэм итхылъыгъэ
зэригъэфэжыи кьежъэжыгъ.
«Тыдэ укIора, Ерстэм?» ыIуи
кIэлэгъаджэр кызыеупчIым,
«Тадэжъ сыкIожынышъ, си-
ныбджэгъумэ садэджэгущт» ри-
Iожыгъ. Ау кIэлэцIыкIур кы-
гъэкIожыгъэп. ИкIласс исхэр
ныбджэгъу кызырэфэхъуштыр
кыриIуагъ. Ащ тетэу кIалэм
ныбджэгъубэ еджапIэм щигъо-
тыгъ. Ахэр джы кызынэсыгъэми
игъусэх, щыIэныгъэм ильэгъо
нэф зэдтыгъэх.

Я 8-рэ классыр кызыеухым

рэр?» Джэуап зымыщыкIэгъэ
упчIэ-зэфэхьысыжъ кьегъэуцу.

Ерстэм цыфхэмкIэ шIушIа-
гъэу иIэм ситхыгъэ фэгъэхыгъ.
Ащ ехьыллагъэу кьэсIуагъэр
мымакIэми, кIалэм селъэIу джы-
ри кыыхыгъэхъонэу. Ишхъэ-
гъусэ Марыет кьэгузажъо. Зы-
цIэ кьэтIуагъэр шIомакI, гулэзэ
лIым релэ: «Аскъэлаерэ Пэнэ-
жыкьуаерэ ягурыт еджапIэ-
хэм футбол ешIэпIэ площадкэу
яIэхэр ашIыхэ зэхъум титранс-
порт унаекIэ узэраделагъэр, Ас-
къэлаерэ Гьобэкьуаерэ ащыщ
пшъэшъитIу медицинэ колле-
джым чIэханхэмкIэ Iэпылэгъу
узэрафэхъуагъэр, Аскъэлае ичы-
лэгъу асфалыт тыральхъаным узэ-
рикIэщэкIуагъэр...»

«Марыет, уишхъэгъусэ зы-
пылтыр зэкIэ о сыдэуштыгъэ пшIэ-
ра?» сеупчIы бзылфыгъэм.
«СымышIэ хъуна?! Тадэжъ зыго-
рэ кыIуумыхъэу, зыгорэм ишIуа-
гъэ римыгъэкIэу мафэ кыгъэкIу-
рэп. Нахьыбэрэм ежъ унэм исэ-
пышъ, сэры якъэбархэр кызы-
фалуагъэхэрэр». Ерстэм инэплъэ-
гъу Марыет кьеуыты, хэпшIыкI

ЛЪЭХЪАНЭУ тызыхэ-тым апшъэрэ еджэпэ заведениехэм къралыгъом адызэрихъэрэ политикэр нахь егъэпхъашэ ыкIи ащ дакIоу апшъэрэ профессиональнэ гъэсэныгъэм зэхъокIыныгъэхэр фэхъух. Рагъаджэхэрэм икIу фэдизэу шIэныгъэ арагъэгъотынымкIэ амал зимыIэ апшъэрэ еджапIэхэр непэ Урысыем шызэфашыжыхь.

2007-рэ илъэсым кышхегъэжыагъэу 2009-м иапэрэ илъэсныкIэ нэс хэгъэгум иапшъэрэ заведениехэм якъутэми 107-рэ зэфашыжыгъ. КъызэралорэмкIэ, ар гъунапкъэп: мы илъэс еджэгъоу кышхаштым Урысыем гъэсэныгъэмкIэ ыкIи шIэныгъэмкIэ и Министерствэ гухэлъ иI иапшъэрэ еджэпэ заведениехэм якъутэмэ 200 фэдиз зэфашыжыныу. Бгъу пстэумкIи зылъэ пытэу тетхэр арых къэнэцтхэр.

Апшъэрэ еджэпэ заведениехэм якъутамэхэу ыкIи ахэм япхыгъэ IофшIапIэхэу ауплъэкIугъэхэм иIофшIакIэ, изтегъэпсыхъагъэкIи ыкIи иматериальнэ-техническэ базэ ибайныгъэкIи МыекIопэ къралыгъо технологическэ университетым икIутамэу Яблоновскэм дэтыр къахъащэ, анахь дэгъумэ ащыщ.

БэмышIэу университетым икIутамэ лъэныкIэ пстэумкIи ауплъэкIугъ, мы илъэситф благаэм гъэсэныгъэ IофшIэнхэр шылагъэкIотэнэмкIэ фитыныгъэ зэриIэ тхылъ кыратыгъ.

ИлъэсипшIкIэ узэкIэлэбжэм...

ИинагъэкIи, цыфэу дэсым ипчъагъэкIи Адыгэ Республикэм ианахь псэупIэшхомэ ащыщэу, къэлэ гъэпсыкIэ зиIэ поселкэу Яблоновскэм МыекIопэ къралыгъо технологическэ институтым (джы университетым) икIутамэ кышхегъэжыгъ.

Хэгъэгум иIофхэр дэгъу дэгъу а лъэхъаным шымытыгъэхэми, Адыгэ Республикэри пытэ дэгъу ылъэ темыуцогъагъэми, Iофхэр зэрэмыгугъагъэхэу хъугъэ, аужым цыхъэмьшIэхэми гъэшIэгъонэу къащыхъугъагъ. НыбжыкIэхэм гъэсэныгъэ зэрагъэгъотынымкIэ амал дэгъухэр шыIэхэ хъугъэ, ежъ университетым икIутами гъэхъгъэ инхэр ышIыгъэх, зэрэщыгугъыхэрэр кыгъгъэ шыпкъэжыгъ, гурыт ыкIи апшъэрэ гъэсэныгъэхэр языгъэгъотырэ учреждениехэм ясатырхэм пытэу ахэуцуагъ. Непэ мыр тилъэхъанэ диштэу, зэпхыгъэу ыкIи зэгъэкIугъэу апшъэрэ ыкIи гурыт сэнэхъатхэр зыщагъотырэ учреждениеу щыт. Къутамэр къэзыухыгъэмэ япроцент 80-м нахьыбэр чIыпIэ зэфэшхъафхэм ащэлажэх. Ар университетымкIэ мэхъанэшхо зиIэ гъэхъагъ, IофшIэнхэр дэгъоу зэрэзэхъашагъэхэм ишыхъат.

Апэрэ лъэбэкъухэр

ТэхъутэмыкIое районым нэбгырэ пчъагъэу шыпсэурэмкIи чIыгоу ылыгъым иинагъэкIи Адыгэ Республикэм ячэнэрэ чIыпIэр шеубыты: цыфым ипчъагъэ мин 65,5-м нэсы, унэгъо мин 22-рэ 143-рэ

Пытэу ылъэ

Т е т

щэпсэу, цыф лъэпкъ зэфэшхъаф 54-рэ ис, къуаджэу, къуытырэу итыр 28-рэ. Ахэм къадэкIыхэу гурыт ыкIи апшъэрэ еджапIэхэм ачIэсыр бэ. Ахэр анахъэу зыщеджэхэрэр къалэхэу Краснодаррэ МыекIуапэрэ.

Краснодаррэ районымрэ зэгъунэгъу дэдэх, Пшызэ закъу азыфагур, ау мыщ дэт еджапIэхэм районым шыщхэр ащеджэнхэр IэшIэхыгъэп. ЧIэхъапкIэр ары, конкурсхэр игъэкIотыгъагъэх, кIэкIэу къэплон хъумэ, афэукIочыштыгъэп.

А лъэхъаным президентыгъэу Джарымэ Аслъан, ректорыгъэу ТхъакIушынэ Аслъан, ТэхъутэмыкIое районым иадминистрацие илэшхъэтетыгъэу Демчук Николай егупшысагъэх, хэкIыпIэу Iофым фэхъун ылъэкIыштым еусагъэх. Зэдаштагъ, зэделэгъэх ыкIи сэнэхъатхэр зыщарагъэгъотырэ технологическэ училищэ поселкэу Яблоновскэм джащ тетэу кышхегъэжыгъагъ. Училищым пащэу фэхъугъагъ Джарымэ Налбий.

Мы лIым гушыIэ дэхабэ фэплонэу тефэ ПТУ № 12-р кышхегъэжыгъэхэу мафэм щегъэжыагъэу ащ пэрыохъубэу илагъэхэм зэратегIуагъэм пае.

Джы университетым икIутамэ зыдэщыIэм унэхэр щытыгъэх, ахэр ермэлхэм яIофшIапIагъэх, урамэу Лениным хэкIыти тыгъэкIокIыпIэмкIэ зы гъогу Яблоновскэм пхы-

ныгъэ еджакIохэм шызэрагъэгъотыным иамалхэри къэнэжыгъагъэх. ЕджэпIэ гупчэр а уахътэм МыекIопэ къралыгъо технологическэ институтым икIутамэу щытыгъ. ТэхъутэмыкIое районым иеджапIэхэм къачIэкIыхэрэм сэнэхъатэу зэрагъэгъотырэм нэмыкIэу гурыт гъэсэныгъи яIэ хъуштыгъэ.

Хэхъоныгъэмэ ялъэоянэхэр

МГТУ-м анахь гъэхъэгъэшIухэр ышIыхы, анахь лъэоенэ лъагэм зыдэкIоагъэр къутамэм ХэкIэко Руслъанэ директорэу зыфэхур ары. Руслъан мэкIумэщ хъызмэт наукэхэмкIэ кандидат, исэнэхъат шIу дэдэ елъэгъу, иIоф хэшIыкIышхо фыриI, егугъоу мэлажэ. КIэлэ чаныр мы IофшIапIэм пащэу зэрэфашыгъэр игъо шыпкъэу зэкIэми алытэ. Шырыт, губзыгъ, Iэдэбны-

нымкIэ МГТУ-м иапэрэ ректорыгъэу, джы Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан Iофтхъабзэу зэрихъагъэхэм осэшхо яI. IофшIэнышхоу зэдэлэхэзэ агъэцэкIагъэмэ ащыщ гъунэгъу организациехэм къащащэфыжыхыи унитIу зэрэзэтырагъэпсыхъажыгъэр. А унэхэри, нэмыкIэхэри лъэшэу зэщыкъуагъэхэу щытыгъэх. Джы залхэр, аудиториехэр ящыкIэгъэ псэуалъэхэмкIэ ушыагъэх, нэфынэх, игъэкIотыгъэх. Университет къутамэм библиотекэ зэтэгъэпсыхъагъэ иI, ащ зыщеджэхэрэ зал, лъэхъаным диштэрэ спорт комплекс, шхэпIэ, буфет, медпункт, актовэ зал, спортым зыщыфагъэсэрэ площадкэ хэт. Компьютер классифыри зэтэгъэпсыхъагъ, ахэр хэхын-къэлъыгъэн чIыпIэм епхыгъэх, Интернетым хэхъэх, программэхэмкIэ зэтэгъэпсыхъагъэх.

Апшъэрэ еджапIэу районым итыр непэ МГТУ-м ректорэу иIэ Блэгъожэ Хъазрэт инэплэгъу икIырэп. Ащ кытIупшыгъэ ахъшэмкIэ компьютер классифыри зэрагъэфагъ, кыдэкIыгъэкIэ научнэ литературэр ащэфыгъ. Университетым студентхэр зыщеджэщт классхэр ыкIи кабинетхэр икIоу иIэх, тилъэхъанэ диштэрэ оборудованиер, научнэ-методическэ литературэр IэкIэлых.

Непэ университетым икIутамэ очнэу ыкIи заочнэу студент 1200-рэ шеджэ. Сэнэхъат зэфэшхъафхэмкIэ ахэм шIэныгъэхэр зэрагъэгъотых. Ахэр: къралыгъо ыкIи чIыпIэ гъэлорышIапIэр, финансымрэ чIыфэмрэ, таможенэ Iофхэр, сервисымрэ туризмэмрэ, кризисым пэшIуекIорэ Iофтхъабзэ зехъанхэр ыкIи нэмыкIхэр. Аужырэ сэнэхъагитIур кIэх, илъэситф ныIэп аныбжыр. ЩыIакIэм зэхъокIыныгъэу фэхъухэрэм атегъэпсыкIыгъэу цыфхэм ящыкIэгъэ сэнэхъатхэр университетым ипрограммэ хагъэуцох. Джащ тетэу, шыIэныгъэм дакIоу, загъори ыпэ ишъэу, IофшIэнхэр мыщ шызэхашх.

МГТУ-м иректорэу Блэгъожэ Хъазрэтэу кIэлэегъаджэу Татьяна Щербатовамрэ студентхэм ахэтых.

ИофшIэным ищытхъузеыхъэх

Сыд фэдэ IофшIапIи IофшIэкIо чанхэр, хъалэлхэр щэлажэх. Ахэр арых IофшIапIэм щытхъу кыфэзыхъыхэрэр, идахэ языгъалохэрэр, IофшIэным IэпIэсэныгъэу шырыIэр яIофшIэгъухэм адэзыгощыхэрэр. Iофым емызэщыхэу, дэмышхъахыхэу университетым икIутамэ кIэлэегъэджи 100-м ехъу чIэт, ахэм ащыщхэу наукэхэмкIэ докторхэу, профессорхэу 15, кандидатхэу, доцентхэу 52-рэ. ЕгъэджакIохэм япчъагъэ хэхъо зэпыт, яIэпIэсэныгъи зэлэты. Къутамэм факультетитIурэ кафедриблырэ иI, Адыгейм ыкIи Пшызэ шьолъыр ащыцэлъашIэрэ шIэныгъэлэжхэр ахэм япашх. Гухэлъ дэгъоу зыдалыгъымэ ащыщ студентхэр научнэ IофшIэнхэм къахъгъэлэжыгъэнхэр. Гъэхъэгъэ дэгъухэри мы лъэныкIомкIэ ышIыгъэх экономикэ наукэхэмкIэ кандидатэу, кафедрэу «Финансы и кредит» зыфилорэм ипащэу Щербатова Татьяна.

Ащ истудентхэм зэрэ Урысыеу шыкIорэ зэнэкIокъухэм дипломищ, хагъэуэфыкIырэ чIыпIэхэмкIэ диплом щэкI фэдиз къащахыгъ.

— Анахъэу тызэрыгушхорэмэ ащыщых студентхэу И. Лабашевымрэ А. Баранчиковымрэ, — еIо Щербатова Татьянэ. — ТIури гъэрекIо зэрэ Урысыеу шыкIогъэ зэнэкIокъум хэлэжыагъ, текIоныгъэр къыдахыгъ. Япроектхэр Урысые Федерацием и Къралыгъо Думэ итхылъ тедзапIэ кыдигъэкIыгъэх. Урысые Федерацием и Къралыгъо Думэ гъэсэныгъэмкIэ икомитет итхъаматэу Геннадий Балыным Москва шыIуагъэх, ащ щытхъу тхылъхэмрэ шIу-хъафтыныхэмрэ къаритыгъэх.

Непэ МГТУ-м икIутамэ илъэсипшI ныбжэ иI. Апшъэрэ еджэпIэ заведениемкIэ ар сабий ныбжэ. Училищ — колледж — институт — университет гъогур кыкIугъ. Мыщ щеджагъэхэми, езыгъэджагъэхэми ар ящыIэныгъэ гъогу, а гъогур шыуамбгъо, нэфын, къабзэ, гуIэт, ащ ныбжыкIабэ агухэр Iэтыгъэу кырыкIощт.

ХЪУИЩТ Щэбан.

Научнэ-практическэ конференциер макIо.

рыкIыштыгъ, ар ПТУ-м ипчъэIупэ шыпкъэкIэ блэкIыштыгъ. Унэхэм якыIыхыни, гъогум изэфашыни бырсырышхо къапыкIыгъ, ау «шыпкъэм нэр рекIы» зэралоу, зэфэныгъэр текIуагъ. Къыпзуцугъэхэм Налбий агуригъэIуагъ Iофыр зытетыр. Училищэу нэбгыришгъэ пчъагъэ зыщеджэщтым ипчъэIупэ машинэ гъогу блэкIэу, техникэр шызекIо зэрэмыхъуштыр агуригъаIуи, гъогур зэфашыгъ, училищым щагу зэтэгъэпсыхъагъэ иIэ хъугъэ.

Бэ темышIэу ПТУ N 12-р анахь училищэ дэгъухэм ясатырхэм ахэуцуагъ. 1998-рэ илъэсым икышхыгъум училищым истатус колледжым нэсэу къалэтыгъ. Ащ дакIоу ублэпIэ профессиональнэ гъэсэ-

гъэшхо хэлъ, гухэлъэу ышIырэр гъунапкъэм нигъэсэу ихабз. Бэ зэшIуихырэр, къинми яутэкIэу мэхъу, ау фэкъулаеу ахэр кызыэрэнэкIых. МыекIопэ къралыгъо технологическэ институтым, еIланэ университетым Яблоновскэм дэт колледжыр икIутамэу зэрэхъугъэм ХэкIаком иIахышIу хэлъ. ТэхъутэмыкIое ыкIи ащ игъунэгъу районхэм еджэным ылъэныкIэу зыфэдэ шымыIэ амалхэр яIэхэ хъугъэ: чыжъэу мыкIохэу а районхэм къарыкIырэ ныбжыкIэхэм апшъэрэ шIэныгъэ зэрагъэгъотын алыэкIышты.

Апшъэрэ еджапIэ Яблоновскэм кышхыгъэIухыгъэнымкIэ, материальнэ-техническэ ыкIи научнэ-методическэ базэкIэ ар зэтэгъэпсыхъэгъэ-

Бэдзэогъу. Мэфэ фэбэшхоу теклыгъэм дунаеу зэкӀигъэ-плыхъагъэр пльыкъожьырэн. Тыгъэнэстыр зэпыт, хъэжъа-жъэр луичырэн, ылъэкӀ кымы-гъанэу гуау. ШъхъэгъэзыплӀ жъауи яшӀуагъэ къаӀорэн, зыгъэбылгыгъуай. Чэщым зэ-рилъэкӀэу чӀыгур кыуупӀы-цӀагъэми, гопэгъу, жторкъ; хъайуани цыфи чыер ашигъэ-гъушпагъэу зэрмырых, псыр къапэфы. Чэщыгум блифы-гъэми, фэбэшхо хъэжъагъэр зыкӀи пльыкъуагъэп, жбы сты-рзу зызыубгъурэм гур зэӀуе-гъапкӀэ. Нэфылъэр къыдзынкӀэ бэп къэнагъэри.

КъэкӀухъаныр зикӀэс кӀалэу зятэ зэрэдэмысыр къызфэз-гъэфедатгъэр нэфшъагъом те-фэу зыкыигъэкӀухъагъыгъэу чылэм кыхэкӀыжыгъ.

— Игъом кыхэкӀыжыи уипӀэ екӀужь, мыхъо-мышӀэу дэхъухъэр кыптыралъхъашт лажъэ уимыӀэми! — ренэу ятэ жэӀулэу иӀ. Ятэ игъэсептхыдэ зышъхъэ имыхъэрэр зэрэтхъэ-жыр кыхэкӀэу илӀэгъуц кызы-нэсыжым, лушъэшъэ макъэху ытхъаӀумэ къыридзагъэхэм кызытӀыраӀажагъ.

— Хорошего гусака подло-вили! Давай и второго прихва-тим. Жиренькие, то что надо! Поприветствуй нашего друга!

Ардэдэм «къау» кӀый мэ-кхэшхо къэӀугъ, ащ фэдызым Ӏэнтгъушъу чэум тегъаӀагъэу яплъэкӀогъэ хэбэкӀухъэр кы-рыуи илгыгъ.

— Я вам покажу хороше-них гусаков, тѣмъ икѣз хъу-гъэр шъозгъэхъынхъ шъушл-шымэ шъудел! — къызэри-лӀкӀи кӀиӀагъ.

Зэрэчъэрэм тетэу зажэхи-дзагъ, ау лы фэигъуитӀоу къаз-хэр зыгу рыхыгъэхэм афыри-кыгъэп, ныбжымыкӀи къа-рыумкӀи чыжъэу къыщанэгъэ кӀэлэ Ӏэпс-лӀэпсыр. Ащ фэди-зыр зылъэгъугъэ ышнахыкӀэ гопэгъум ригъэзыгъэу кори-дорышхом пӀэ иӀэу дэлъыгъ. Ари къахахы ажэжъэнагъэми, зэшитӀури къызэкӀафагъ лы мытӀырышхохъу аркъымэр къызӀуихыхэрэм.

— Ты посмотри, и малой прибежал на подмогу. А-ну, кыш отсюда, — мышъэжым фэдэу зэхэлъ нэцэ-Ӏуцэ къоп-цӀэжъэу нахыбэрэ къэгъушы-Ӏэрэр Ӏасэрэп.

— Гусаков жалко, давай от-дадим второго, нам и одного хватит!

Ар зымыдэрэ зэшитӀум аб-жымхэр аратӀупщыгъэхэми, яшӀуагъэ къэкӀуагъэп. Нахы-кӀэ шэнычъэр кыкӀэкӀэлун-кӀэхы къызэхъэгъэтысхъагъ: — а ты мелюзга, оделся бы, — кыраӀожи.

Къазыхъужыр зыгъэкӀы-ирэм кытӀупщын мурад зэри-мыӀэри, кӀуачӀэкӀэ нэбгыри-тӀур зэрафыримыкъуштыри къэнэфэгъагъ ашнахыжъэу ахэкӀыгъэр бырсырым кызы-решалӀэм, ари ягъунэгъугъ зы чэу азыфагоу. Цыф Ӏэжъ-лӀэ-жъэу, икъарыкӀи илӀыблэ-нагъэки узыфыримыкъуштыр ащ фэд зыфэгъэшлыгъагъэр. ТыгъуаӀохэр зэбгыритэкъу-гъэх. Нэрэ-Ӏэрэ азыфагу, утын аримыхъу, ужи атыримышъу, хъоршэркӀэ адзекӀуагъ.

— Если ты такой смелый, поехали на край аула, мы тебе покажем, — Ӏасэхэрэп къазы-лыр зымыджагъохэр.

МашӀор къызкӀатэкъогъэ шэн псынӀлэр, нахыкӀэхэр ыуж имыхъанхъу къафигъэпыти,

хыльтэзещэ машинэшхом зи-гъэлъаи адипкӀагъ. ЗэшитӀуми хатэхэр зэпачыхы, гъогу зан-кӀэкӀэ псынӀлэу зынэсыхэм, щалъэгъугъэр гъэшӀэгъоны: лышхуитӀум язырэр чӀыгум телгыгъ, адрэми ишъэжыы кытрихи, фитыгъуаджэ ышлы-гъэхэагъ.

— Сейчас я тебе сделаю в носу красно, как ты мне хотел, — мыгузажъоу фегъэпытэ.

Тхъаусыхапэхэ хъуи ытӀуп-щыжыгъэх, зы къаз пае хэшъ-унашъо ымышӀэу. Къазыхъу-лыр зикӀасэхэм къаӀэкӀи-гъэӀуагъ ахэр къыздэкӀуагъэ-хэм яунэ зэрэмычыжъэр.

ПӀэу зигугъу къашӀыгъэм ишагуи благъэу, аубыхэрэми ащыцӀэпти, алъыкӀуагъ, на-хыкӀитӀури кӀэкӀэу ыуж ихъа-гъэх. Бысым жьыртэджым

хъажъэу, чэмышхэмрэ чэм дэ-фыхэмрэ кыӀуупӀэхэмэ ына-плэ ридзыхъу, яшагу кыдэхъа-жыгъэх. Чэщым дэмысыгъэ ятэ къызапэгъокӀым, зыгорэ зэ-рэхъугъэм гу лъитэгъэхэагъ.

Анахыжыым къэбарым ышъхъашыгу кыримыхыпэу ятэ ишэн дэгъоу ешӀэти, гу-щылэ лыер къызэбжыбжырэ гущылэ зытӀукӀэ нигъэсыгъ. ПсынӀлэу зыкызыфэпжыгъэ анахыкӀэри къашъхъашыхъа-жыгъ.

— Щымы шъукъэтӀыс, узы-гъэтӀысырэм уиубыжырэп, — фэӀазэу къыжэдэзыгъ зыкӀи гущылэм лымыхъурэ тым.

ЗэшитӀым гущылэ ажэ кы-дэмыкӀэу агъэшӀэгъуагъ ащ игъэ-псынӀлэу зыфахын амышӀэу.

Лыеу мыгушылэрэм кӀалэхэр къызэрэмытӀысыгъэхэр игуа-

кычӀэкӀырэм инахыбэм къу-мыкӀукӀэ яджэщтыгъэхэщъ, зэхэфыжыгъоагъ зилъэпкӀ лӀэужыгъор. Адыгэм нахъ рип-хыхыщтыгъ, адрэм зилӀажэ-щтыгъ. НекӀокӀэ зычӀэзэрэ-щыхэм, ауж тихъагъ. ТӀури Ӏэ-шэ-шъуашэ щыкӀэхэрэп, те-гъэпсыхъагъэх, кыпфамы-гъэгъунэу зэхэлъых. Зэблэнхэ щыӀахэхэп, «синан, ситат» зы-Ӏоштхэм ашыщхэп. Былымыл фэшъхъаф щамыуипщэрыхъу шхӀапӀэ ышӀэщтыгъэу кычӀэ-кӀын, чэчэнкӀэ сызэгъуафэ-щтыгъэм, адыгэлӀыр чӀиши дэгъоу кыгъэшхагъ, ежымы хэны зишлыгъэп. «Бисимлахы-кӀэ» ригъажыи «Алахъ-дури-лахыкӀэ» кыухыгъ. Дэгъоу зитхъаӀи, ыжэ псы дигъэчы-хъажыи, «НекӀо джы ухъазырмэ узэонэу» ыгу кыгъэкӀыжыи

кумышхокӀэ, ӀаплӀ кыри-щкӀыгъ:

— Тхъауегъэпсэу. Алахыри кыпфэраз, сэри сыпфэраз мэхъаджэ сызэрэмышлыгъэм-кӀэ! УзэрэсуыкӀыщтыгъэм щэч хэлъэп, ау ныбаджэм ыпсэ хэп-хымэ гунахыти, узгъэшхагъ.

Гущылэ лъэшхэу зэхихыгъэ-хэм ауж адыгэлӀым игъусэхэм зактыфигъэзагъ:

— Сэ сикъэрэбгъагъэ шъуа-щышъэу зыуплӀэкӀу шӀоигъор къахэрэкӀ, къэхурэр ылъэ-гъуштышъ. Моушгъэу сызкӀэзе-кӀуагъэри кышъоӀон! Мы-хъамелэм ыкӀуачӀэ ины — апэрэмкӀэ. ЯтӀонэрэмкӀэ — лажъэр зыер сэри. ИзекӀуакӀи шъулъэгъугъэ, чӀыпӀэ сызэрэ-ринэщтыгъэри шъуинэры-лӀэгъу! Сэштэжыи сызэрэ-хэукъуагъэр. Игъом уиакыыл къэкӀожъэу укӀэгъожымэ хъара-мэп. СызэрэзекӀуагъэр Тхэм кысфигъэгъун!

Сырыфым зынэсыжым гу-щылэр кыхигъэхъожыгъ:

— Шъуащышъэу лыагъэкӀэ пэгъокӀырэр ыпсэ рызгъэдже-гужыштышъ, Тхэ шъуфэсэӀо. Непэ щегъэжъагъэу мы лӀыр сянэ кылыфгыгъэкӀэ сэштэ. Шъо къасӀорэр шъумыштэмэ, нэбгыритӀуми тыкыпэуцунэу тыхъазыр къошкӀэ сштагъэм. Шъуеблэмэ тыхъазыр щымы-лыи дгъэчъэнэу. Шъуемыблэ-мэ, тшъхъэ зэготэхыжыи, тэри гъогу тытет!

Лыблэнэжыым кыӀуагъэр хъункӀэ езэгыгъэхэм якуп ана-хыжыр къахэкӀи, гъогумэ-фэ-сыхъатмафэкӀэ къафэлъэ-Ӏуагъ.

НэбгыритӀури мыгуӀахэхэу аӀэ джабгъухэр къызэдэлътхи, «сэлам алейкумыр» къажэ-дэкӀыгъ. Джащ фэдэ къабзэу, зэдырагъаштэу шэсыжыи, ашъхъэ шагъэзыежыгъ. Мыд-рэ купри зэбгырыкӀыжыи, шъхъадж иӀоф ыуж ихъажыгъ. Сэри слъэгъугъэр згъэшӀагъо икъугъ, джынэс сынэгъу кӀэт. Лажъэ зымыӀэ лым изекӀуакӀэ адыгэ Ӏыблэнэжыыр зафэу кызыэрэчӀэ кыжыгъэри сшыгъупшэн слъэкӀырэн.

Хъун закъом тетэу тӀури зэбгъодэкӀыгъэх. Пльыр-сты-рыр шагъэзый, акъылыр ыпэ ашлыгъ. КыкӀэкӀуагъэри зэ-хэшъухыгъэ. Лыгъэм щыщ узэрэхъукъуагъэр пштэжыи-ныр. Хэукъуагъэм фэбгъэгъу-ныр — ащ нахъ лыгъэжъ.

ИкӀоу шъолыта шъо ны-чэпэ шъузэрэзекӀуагъэр? Къа-лӀэхэшъунагъэмэ иягъэ къэ-кӀоштыгъэп, пӀанэу чэщым къалъышъочыхъэфэкӀэ. Нахъ ящыкӀагъэу кычӀэкӀыни е-ябысымыжъ сэмэркъэу да-шынэу фэягъэхэми пшӀэхэ-щтэп, къэсэгъэзэжыпэшъ.

Джы шъуеплӀ, тикъазхэр псаух. Ары пакӀошъ, къазэ-щым зэришлыхъагъэх. Джыри шъуанэ кыыригъэкӀыгъэхэп, тыгъопчыхъэ щегъэжъагъэу. Чэщ реным къешъухъагъэу къазыр тэтыеп. Чэщ зычэ-хъухэм тикъэлапчӀэ кыӀу-тӀысхъэгъагъэхэм ащыщ. Хъа-кӀитӀур фыкӀау зыфыгъэм дэжъ джы зезгъэхышты. Къэ-барэу кышъуфэсӀотагъэми шъуегупшыс, — тым къариуи, пэмычыжъэу щыс лы тӀури-сэм ыльэныкӀоу фиуэнкӀыгъ, зэришлы хабзэу, игъорыгъоу кыухъэзэ, зэрэзекӀуагъэр гури-гъэӀожыныу.

КЪАТ Теуцожь.

Узэрэхэукъуагъэр пштэжыиныр

Ӏотэжъ

ышъхъагъ итыгъэх хъаӀэ нэ-гъуаджэхэр. ЗэшитӀури зэкӀэ-ужэу, анахыкӀэр пӀанэу зы-шъхъащхъэхэм, гурыӀогъуае фэхъугъэп бысым нэжгъурым ихъаӀэхэм шъо горэ зэра-къолыым.

— Посмотри, голенький тоже притопал, — кыпидзэ-жыгъ къаз гъэкӀыныым фэ-Ӏазэм.

— Сыда, адыгабзэр пщы-гъуипшэжыгъа, урысыбзэр иптэкъухъэ, нэф мышъэу шӀо-лурымэри кыппилӀэсыкӀэу. Тхъа сегъалӀ, зы Ӏае горэ шъу-мышӀагъэмэ, — ихъаӀэхэм ямыплъэу, зэшитӀым закты-фигъэзагъ.

— Къазылыр зэрякӀасэм имызакъоу, шъэжыы лыгъэ-ри кызыдрахъагъы. Уигугъу кыызашым, уихъэ сыкыишхи аӀэкӀэзгъэхъажыгъ. ЗилъэпкӀ лӀэужыгъори тагъэшӀагъэп. Зы адыгэ гущылэ ажэ кыдэкӀы-гъэп.

Бэ зэпӀожыныу щымытым кыгурыӀогъэхэагъ Ӏофыр зынэ-сырэр.

— Сигъунэгъумэ зигугъу къашӀыгъэ Ӏофыр пкӀыхъапӀэ слъэгъугъэми згъэшӀэгъони. Хъатыр шъуилӀэп шъукыкыоз-гъэнэнэу! Хъаблэми къуаджэ-ми сыдэшъушӀоихъагъ. Анахъ унэгъо къабзэу дэсэм ащыщыр нычэпэ зежъудзэжыгъ, сынапэ тешъухыгъ! — къатехъупкӀагъ ар ихъаӀэхэм. — Зэфэмыдэ кыызэдашъорэр, зэмышъогъу зэдэуджырэп зыфаӀуагъэр шъу-щыгъупшагъа? Шъош фэда-шъокӀэ кысепллыштыхэщъ, шъусшӀэрэп, сышъушӀэрэп. Сишагуи сиуни зыщыжъу-гъэгъупш! ШъуӀогуамаф!

Апшъэхэр уфагъэхэу лы-шхуитӀур пчъэшъхъаӀум кы-зебакъом ыуж, зи мыхъугъа-хэм фэдэу бысымыр зэшитӀым къапэгъокӀызы, ятэ кыкӀэуп-чӀагъ:

— ПсауӀоба Былымгъот-къор, зыкыгъэлъэгъуахэрэп!

— ТхэмкӀэ шыкур, зекӀо щыӀ. Непэ кыгъэзэжыныу тежэ, — анахыжыым джэуап ритыжыгъ.

Анахыжыыр ичӀыплэ итэу, ышитӀуи ыбгъукӀэ щытхэу, ана-хыкӀэ пӀанэр зыщыукӀыты-

пэу фэсакъыпэзэ кыыригъэ-жагъ.

— Джы шъукъедэӀу сыкӀа-лэзэ сызэрихылаӀагъэм. Мо пӀӀэнэхъужыгъэм ыныбжэ ситыгъ а лъэхъаным. ШыкӀу-нан папкӀэу сятэ ыуж ситы-щтыгъ, тыдэ Ӏоми сыдакӀо-щтыгъ. Сириапэрэ сабийти ежымы ыналэ кыстеты-щтыгъ. Мафэ горэм шыоу къа-лэм сыздишагъ. ПӀӀэгъоплӀ лъэкъоф дахэ сфигъэсэгъагъ. Хъэджащъоу зэпыфызыкӀы-гъэу ыкӀи псыгъобзэ кы-хъэу, иӀуплӀи дахэу, ынэшхо-хэри Ӏуш-Ӏушэу кысӀуплӀы-хъэщтыгъ. Дэгъоу тызгуры-Ӏоштыгъ. Сионэ ӀапӀэхэри кӀэ-псыбзэхэу, адыгэ шъуашэри сфаригъэдыгъаӀэу, сикъэмэ цыкӀуи згогъэцӀыргожыгъэу, сипӀэ лъхъанчи сшъхъэшыгоу, зы лыкӀэ зысшӀомыдэу, сятэ гъусагъэ зэрэдэсшӀырэмкӀэ сы-рыпагъэу постоялӀый дворым тыкысыгъ. Тизэкъуагъэп гъо-лбыжыгъо тыкызекӀужыым, чэчэни, къумыкъуи, къэзэкъи хъоигъэх. Шыхэр ячӀыплэ зы-щӀэтхэр хъазырхэти, уанэхэр атырахыгъэх. Тэри гъогу гъо-мылэм тыхаӀи тыгъолъы-жыгъ. Чэщым сыхъатыр тӀум адэжъ жъот макъэ горэм сы-кыгъэушчыгъ. Унэшхоу тызы-щычъыерэм зэо-пыджэшхо итыгъ. Зыгорэ къэгъогыгъ, адыгабзэр кыгъоу, остыгъэр зыхагъанэм, чан шъхъэупсы-кӀэ ынапӀэ имахъулъэ кыри-упкӀыжыгъы тикъоджэгъухэм ащыщ горэм.

Хъугъэр ыужым кызыгуры-Ӏожыгъ — къэзэкъ кӀэлэ бза-джэхэм къол упкӀэтагъэ къа-хатакъуи загъэбылгыжыгъ. Чыые ныбзэушхэм ар шъхъа-кӀокӀэ ашти, язаохэу гугъэхэ-зэ, ежъхэр нэкъэ-пакъэ изэрэ-гъэфэжыгъэх, зым ыжашъо ӀуаупкӀыгъ, адрэм ытхъаӀумэ гуаутыгъ, фэшъхъафым ыпэ паутыгъ, хъалэч зэрэшӀыжы-гъэх. Тымырэхъатэу чэщыр итхыгъ, нэф къэмышыгъэ ты-кызэхэтэдэжэжыгъ. Дагы-стан щыщ горэмрэ адыгэлӀ кӀаигъэрэ кызырагъэкӀыгъэри къэшӀэгъуаеу зэдэогъу хъу-гъэх. Чэчэнми къэсшӀэжы-рэп, а лъэхъаным къушъхъэм

зыуж итхэр, шхэплэ шагум кыдыдишагъ. УлӀмэ къэгъэлъ-агъу джы, зычашӀэрэм укъэ-сыгъэшъ, — кызырэфимыгъэ-гъуштыр кыхэкӀэу кыфи-гъэпытагъ.

ТӀури теплӀашӀох, язэрэ-гъэхъырэ хъатэ щымыӀэу якъа-рыуки тегъэпсыхъагъэх, аныб-жыкӀи дэхэкӀаеу зэтефэх. Адыгэр нахъ къуапӀ, адрэр нэбзыф, пӀэкӀэ фыжъ, нэшхъо пэтхыщ, зыщыщыр къэшӀэ-гъуай, адыгэ шъуашэр щыды-хъагъ. Икъэмапшъэ дышгъэ-псэу зэпэлыдыжыи. Хэпхыни хэплъхъани имыщыкӀагъэу лъэгъупхъэ зэкӀужь. Къэштэ-ным пэчыжы. ТӀуми яз къэмы-сысми, сырыфым нэгъэупӀэ-пӀэгъу узэрэримыгъэфэщтыр кыхэкӀыи, иапэрашӀэу зэрэ-щымытыр ирэхъатыгъэкӀэ къэ-лӀагъо.

— Рагъэжъэнэу щытба мы-хэм — зыфэмышыӀэу кыӀэ-кӀэӀуагъ тигъусэ горэм. Гушъ-Ӏэ ыжэ кыдэкӀыгъэп нэгъуфым ыльэныкӀокӀэ гъэзэгъэ лы за-къом, ари ащ фэдэ горэу кы-чӀэкӀын. Рэхъат. Лыгъэ зыхэ-лӀыр рэхъатба? Дымыштэмэ гъусагъэ дишӀыныя, ицыхыи зытелъыжъ.

Кырымыоу, рагъэзыгъэ пап-кӀэу, фэмыахэу адыгэм Ӏэ джа-бгъумкӀэ икъэмэ Ӏапшъэ кы-гъотыжыгъ, сэмэгумкӀэ къэ-малъэм ыӀу кызӀэкӀыгъэхъагъ. Нашхъор къэтхъауагъэп, ау сакъэу лъэплӀэ, къэхъуштыр ымышӀэми, ильыным фэхъа-зыр. Лы къуапӀэм мытхыт-хыхъу къамэр зэпэлыдыжъэу кыырихыгъ, зиуфи, фэсакъы-пэзэ, чӀыгум хисагъ. Фэдэкъа-бзэу мыхыжыхъэу зиуэнкӀы-жыгъ. Такыкъ зауэрэ рэхъа-тыгъ, къэхъугъэр кызыгуры-мыӀуагъэхэу заом ежэщтыгъэ-хэм ащыщ ыжэ кыдэзыгъ:

— Пыу алаусын, къумыкъу кӀэпсэрышхом ыпашъхъэ къа-мэр шычӀисагъ. Тиушъхъа-кӀугъ. Оштэмэ сипаӀо зыщы-плъэ хъуныба, бетэмал! Ежъ-хэр нэбгыритӀу, тэ дзэ кӀэлъэ-ныкӀоу тэхъу!

«Къумыкъум» ынэгъу кызы-ӀыкӀыжыгъ. Сырыф-сыры-фэу, ӀугушӀукӀэу къекӀуалӀи ыӀапэ кыубытыгъ сэлам алей-

Журналист
цларыоу, Уры-
сыем культу-
рэмкэ изаслу-
женнэ лофы-
шлэщтыгъэу,
Христофор Баладжиян республикэ гэзетэу «Совет-
скэ Адыгеим» («Адыгейскэ правдэм») илээсыбэрэ
иредатор шхьалэу шытыгъ. Ар кытхэтыгъэмэ
ыныбжэ илээс 80 мы мафэхэм хуштыгъэ. Журналист
лофшлэным иветеран зычлэсыщтыгъэ унэм мыжъобгъу
кышчызэуахыгъ.

Шысэ зытырахырэ журналист

мыжъобгъум икызылхын фэгъэхыгъэ зэхакъэм журналист ныбжыккэхэр бэ хъухэу кырагъэблэгъагъэх. Х. Баладжиян фэдэхэр цыфхэм нахь дэгъоу ягъэшлэгъэнхэ фае. Иофшлэнкэ шысэ афэхуун, кыготхэр зылышэнхэ ыльэккыштыгъ. Х. Баладжиян ытхыгъэхэр ныбжыккэхэм зэрагъа-шлэхэ зыху-ккэ шылэныгъэр нахьышлоу кыагуры-Юшт. Псэ зыпыт гущылэхэмккэ ар тхэщтыгъ. Сэнаушыгъэ зыхэлъ журналистыр, зэхэщккэ дэгъур, цыфышышлюурышлюу тыгу

илагъ. Цыфым изэхэшлыккэ уасэ фишлын, шылэныгъэм чыплэу щигъотыгъэр итхыгъэхэмккэ Х. Баладжиян кылотэн ыльэккыштыгъ.

Ермэлхэм ар ащыщыгъ, ныбджэгъоу илагъэхэм адыгэхэр, урысхэр, урымхэр, ермэлхэр, нэмыккэ лъэпкхэр ахэтлэгъагъагъэх. Адыгеим бэ фэзышлэгъэ цыфхэм алыхуштыгъ, ахэр кызыгъотыхэккэ яшлшлагъэ кызылхыным пае журналистым амалэу илэхэр дэгъоу ыгъэфедэщтыгъэх.

Ныбджэгъуныгъэм, спортым...

Христофор Баладжиян ныбджэгъушлюу зэрэщытыгъэм кытегушылагъэх Къуныжъ Мыхьамэт, Иофшлэным иветеранэу Цуекко Мэдинэ, Адыгеим шыпсэурэ ермэлхэм якультурнэ обществэ хэтэу Арташес Касян, нэмыккхэри.

Иныбджэгъухэр игъусэхэу шакккэ е пцэжыяшэ зыкккэ игуккэгъуи, ицыфышлугъи нахьышлюу кэлъагъоштыгъэх. Х. Баладжиян ыпхъоу Гаянэ Георгиади кыафэгумэккыгъэхэм, мыжъобгъум икызылхын ккэщаккэ фэхуыгъэхэм лъэшэу зэрафэрэр зэхакъэм кышчылауагъ.

Республикэ гэзетэу «Советскэ Адыгеим» иредатор шхьалэу Валерий Кондратенкэр шлэжым имэхьанэ плуныгъэ Иофшлэным кызырэщылъагъорэр зэлюккэ кышчылауагъ. Х. Баладжиян волейбол дэгъоу ешлэщтыгъ, спортсмен цларыоу мыхуыгъэм, спортым фэгъэхыгъэ кыбарэу мугъоигъэр тхылъ заулэ хушчт.

Мыекъуапэ дэт кинотеатрэу «Гигантым» пэчлынатлэу шыт унэу Христофор Баладжиян зыщыпсэуштыгъэм мыжъобгъур кышчызэуахыгъ. Журналистыр, тхаклор, ныбджэгъушлюу шытыгъэр илофшлагъэхэмккэ непи кытхэт.

Сурэтыр зэхакъэм кышчытырахыгъ.

Ащ фэгъэхыгъэ зэхакъэм хабзэм икыулыкъушлэхэр, общественнэ Иофшлэнхэр зыгъэцаккэхэрэр, Х. Баладжиян илахылыхэр, журналистхэр хэлэжыагъэх. Мыекъуапэ иадминистрации тарихь, культурэ саугъэтхэм якъухъумэнккэ иотдел ипашэу Иван Садовскэм зэлюккэ пэублэ гущылэ кышчышлыгъ.

Адыгэ Республикэм шызэлыа-шлэрэ журналистэу, гэзетэу «Советскэ Адыгеим» иобозревателэу Анатолий Дьяченкэм дэгъоу ышлэщтыгъ Христофор Баладжиян, илээсыбэрэ Иоф зэдашлагъ.

— Политикэм, журналистикэм, спортым, шылэныгъэм инэмыккырэ лъэныккыохэм Христофор Баладжиян хэшлыккэ ин афырилагъ, романтикэу шытыгъ. Упчлэу ептырэм иджэуап зэгъэ-ккыгъэу, гурылогъошлюу кыуитыжыын ыльэккыштыгъ, — кышчылауагъ зэхакъэм Анатолий Дьяченкэм. — Тхылхэр кыдыгъэ-

ккыштыгъэх. Цыфмэ шлю афишлэным дэгъуштыгъ. Коммунистхэм ясатырэ хэтыгъ, нэмыккэ партия хэхьагъэп, шылэныгъэ гъогуу кыккыгъэм фэшъыпкыагъ. Журналистэу, публицистэу Христофор Баладжиян хэпшылыккэу гулэщтыгъэм, шлюу цыфмэ афишлэ шлоигъом игъо фимыфагъэу ыльытэзэ ошлэ-дэмышлэу тхэккыжыгъ.

— Зэхэшлыккышхо зилэ журналистэу Христофор Баладжиян шытыгъ, — кышчылауагъ зэхакъэм Мыекъуапэ иадминистрации ипашэ иапэрэ гуадзэу Сергей Стельмах. — Куоу гупшысэщтыгъ, журналист хъунэу фаемэ ишлугъэ аригъэккыным сыдигъуи фэхъазырыгъ. Мыжъобгъу кыфызылхуыгъэ, лъытэныгъэу фэтшырэм нахь зыккэтегъэлэты.

«Советскэ Адыгеим» иредатор шхьалэу иапэрэ гуадзэу Кушнир Тэмари Х. Баладжиян дэлэжыагъ. Ащ кызырлауагъэмккэ,

ккэтегъэккыжы.

Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэ игуадзэу Джармэккэу Азмэт зэхакъэм кызырэщылъагъэу, Христофор Баладжиян мыжъобгъур кыфызылхуыгъэ, тарихьым ышлэ хэтхакъэ зэрэхуэрэм имэхьанэ зыккэелэты. Х. Баладжиян фэдэхэм уагъасэ, уаплу. Ккэалэм инароднэ депутатхэр мыжъобгъум икызылхын пэшлорыгъэшэу зытегушылэхэм, зыккыныгъэ ахэлэу унашъо аштагъ, цыфхэр зыккырышлыхэрэ журналистэу алыхьатэ.

Литературоведэу, Адыгеим шызэлыа-шлэрэ шлэныгъэлэжыэу Къуныжъ Мыхьамэт ипсауныгъэ изытэт егъэгумэккыми, зэхакъэм хэлэжыэныр, кышыгушылэныр пшъэрылэу зыфилэгъужыгъ. Христофор Баладжиян игъунэгъугъ, иныбджэгъушлугъ. Адыгеим ицыфхэм афэгъэхыгъэ рубрикэу Х. Баладжиян гэзетым кышчызэуиыхыгъэм мэхьанэ ин

Гум пыккырэ кыегъэзэжы

Урысые Федерацием иапэрэ шлүшлэ кинофестивалэу «Обереги Будущее» зыфилорэр Адыгэ Республикэм шыккылауагъ. Дунаим шыцларыоу артистхэр ащ хэлэжыагъэх. Фестивалым ккэщаккэ фэхуыгъэ актрисэу Ольга Будинар ккэлэцкыккэу ибэхэм: зянэ-зятэхэм кычладзыжыгъэхэм алу-ккэлагъ. Ным нахь лъаплэ зэрэщымылэр фестивалым гупшысэ шхьалэу шыпхыраштыгъ.

— Ныр ккэлэцкыккэу ыгъэлэплэным фэшлэ тэ, нахьыжы-хэм, пшъэрылэ маккэп тилэр, — кытылауагъ Ольга Будинам. — Адыгэ Республикэм сышылэу Президентэу Тхьаккышынэ Ас-

лэан, Премьер-министрэу Къумпыл Муратэ, нэмыккэ лэшхьэтэхэм салуклагъ, тызыгъэгумэккырэ Иофыгъохэм татэгущылауагъ. Пашэхэм псынклэу тагурылауагъэш, фестивалым кышчалэтыгъэ темэхэр зэрэлыккэотэщтхэм сицыхьэ телъ.

Ным ифэбагъэ ккэлэцкыккэу хэм алыхызыгъэлэсырэ Иофтхьабзэхэр нахьыбэрэ зэхэтхэнхэ фаеу Ольга Будинам елхытэ. Сабыйхэм шлюу афашлэрэр гум пыккы зыхуыккэ нахьышлюу кыотэжы.

Сурэтым итыр: Ольга Будинар АР-м иккэлэцкыккэу хэм ахэт.

Нэккыбгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Ккэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Ккыдзыгъэккырэ:
Адыгэ Республикэм
лэапккэ Иофхэмккэ,
Иккыб ккэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
ккэгъухэм адырлэ
зэпхыныгъэхэмккэ
ыккы ккэбар жъу-
гъэм иамалхэмккэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхьалэу
иапэрэ гуадзэр
АУЛЪ
РУСЛАН

Редакциер
зыхэшлэр:
385000,
кк. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шхьалэу
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэккыжэ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыккы-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын Иофхэмккэ,
телерадиоккэтын-
хэмккэ ыккы зэлы-
лэсыккэ амалхэмккэ
и Министерствэ
и Тымыр-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шланл, зэраушыккы-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гэзетым ккыхиу-
тыхэрэм мышъып-
ккыагъэу ккыафэ-
хэрэмккэ ккэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
ккыжэ ахы. Ккы-
тхэхэрэмрэ гэзе-
тым шылажыэхэр-
рэмрэ яеплыккэ
зэтемыфэн ыльэ-
ккышчт. Гэзет-
еджэхэм ккыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыккы ккэ-
зытхыгъэхэм
алэккэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зышчыаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кк. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4480
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2027

Хэутынэм
узшыккэтхэнэу шыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зышыккэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00